

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA ŠOLSTVO IN ŠPORT

INSTRUMENTI VKLJUČEVANJA MLADIHNA LOKALNI RAVNI

Avtorica: Laura Praprotnik

MLADI ODPIRAMO PROSTOR VZPOSTAVLJANJE IN RAZVOJ LOKALNIH MLADINSKIH POLITIK

»Operacijo delno financira Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada ter Ministrstvo za šolstvo in šport. Operacija se izvaja v okviru Operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013, razvojne prioritete: »Razvoj človeških virov in vseživljenjskega učenja«, prednostne usmeritve: »Izboljšanje kakovosti in učinkovitosti sistema izobraževanja in usposabljanja.«

Kazalo

1	UVOD.....	4
2	PARTICIPACIJA MLADIH.....	5
2.1	POJEM PARTICIPACIJE.....	5
2.2	POMEN PARTICIPACIJE.....	6
2.3	PARTICIPACIJA – KJE?	6
2.4	OBLIKE IN STRUKTURE PARTICIPACIJE.....	8
2.4.1	Stopnja organiziranosti.....	11
2.4.2	Pravno – institucionalni okvir oziroma pravna ureditev participacije.....	13
2.4.2.1	Neformalne oblike participacije.....	13
2.4.2.2	Formalne oblike participacije	14
2.4.3	Način izvrševanja oblasti.....	14
2.4.3.1	Neposredna participacija	14
2.4.3.1.1	Zbor občanov	15
2.4.3.1.2	Referendum.....	16
2.4.3.1.3	Ljudska iniciativa	18
2.4.3.1.4	Peticije in druge pobude splošnega pomena.....	19
2.4.3.2	Posredna participacija	19
2.4.3.2.1	Občinski svet.....	19
2.4.3.2.2	Župan	23
2.4.3.2.3	Sveti krajevnih, vaških in četrtnih skupnosti	24
2.4.3.2.4	Državni svet.....	25
2.4.4	Oblike in sredstva informiranja, komunikacije oziroma participacije	26
2.4.4.1	Neposredna osebna komunikacija.....	26
2.4.4.2	Pisna komunikacija.....	27
2.4.4.3	Sredstva javnega obveščanja.....	27
2.4.4.4	Spletna orodja (e-orodja) – e-participacija	28
2.4.4.4.1	Informacijska orodja e-demokracije	29
2.4.4.4.2	Komunikacijska orodja e-demokracije	31
2.4.4.4.3	Spletna orodja odločanja	35
3	PARTICIPACIJA MLADIH NA LOKALNI RAVNI.....	36
3.1	EVROPSKA UNIJA.....	36
3.2	PARTICIPACIJA MLADIH V SLOVENIJI.....	37

3.2.1	Izhodišče	37
3.2.2	Dejavniki mladinske politike na nacionalni ravni.....	39
3.2.3	Dejavniki mladinske politike na lokalni ravni.....	42
3.2.3.1	Mladinski centri.....	42
3.2.3.2	Mladinski sveti lokalnih skupnosti	43
3.2.3.3	Lokalne mladinske organizacije, mladinske pobude, druge nevladne organizacije .	47
3.2.3.4	Študentske organizacije lokalnih skupnosti	47
3.2.3.5	Lokalni odbori za mladino – odbori za mladino občinskega sveta,	48
3.2.3.6	(Neorganizirani) mladi.....	51
4	<i>JAVNI INTERES V MLADINSKEM SEKTORJU</i>	53
4.1	Pravna ureditev, opredelitve pojmov in akterjev	53
4.2	Uresničevanje javnega interesa v mladinskem sektorju	55
4.2.1	Nacionalni program za mladino	55
4.2.2	Sofinanciranje programov v mladinskem sektorju	55
4.2.3	Status organizacije v javnem interesu	57
4.2.3.1	Status nacionalne mladinske organizacije	58
4.3	Uresničevanje javnega interesa v mladinskem sektorju na lokalni ravni.....	58
5	<i>UKREPI ZA IZBOLJŠANJE AKTIVNE PARTICIPACIJE MLADIH V LOKALNEM OKOLJU</i>	60
5.1	Zahteva po realizaciji določila 6. člena Zakona o mladinskih svetih	60
5.2	Sodelovanje – dajanje predlogov in pobud lokalni skupnosti	60
5.3	Spodbujanje, promocija mladinskega organiziranja, aktivne udeležbe mladih v demokratičnih strukturah in procesih odločanja	61
5.4	Zagotavljanje pogojev za delovanje in razvoj interesnih oblik združevanja mladih	61
5.5	Izvajanje in spodbujanje vzgoje in izobraževanja, ozaveščanja o pomenu in možnostih aktivne participacije mladih	61
5.6	Sodelovanje z akterji na mladinskem področju na nacionalni ravni	61
5.7	Ozaveščanje, spodbujanje enakih možnosti za mlade	62
5.8	Razširitev uporabe spletnih orodij participacije	62
6	<i>UPORABA SPLETNIH ORODIJ PARTICIPACIJE NA LOKALNI RAVNI V SLOVENIJI</i>	64
7	<i>OVIRE ZA PARTICIPACIJO MLADIH</i>	67
7.1	Identifikacija ovir za participacijo.....	67
7.2	Premagovanje ovir participacije mladih	67
8	<i>PARTICIPACIJA – SREDSTVO IN CILJ</i>	68

9	SKLEP.....	69
10	ZAKONODAJA, VIRI IN LITERATURA	71

UVOD

Predmetna publikacija Instrumenti vključevanja mladih na lokalni ravni primarno temelji na Analizi nabora instrumentov za vključevanje mladih pri oblikovanju lokalnih politik, ki vsebuje tako pravne kot dejanske možnosti za sodelovanje oziroma aktivno participacijo mladih na lokalni ravni, kot tudi primere dobrih praks v Sloveniji, Evropski uniji in širše.

Namen publikacije v prvi vrsti predstavlja pritegnitev zanimanja in vzpostavitve ustrezne ravni zavedanja o pomenu aktivne participacije mladih na lokalni ravni - tako s strani mladih kot s strani predstavnikov lokalnih oblasti, v nadaljevanju pa predstavitev pravnega in dejanskega okvira oziroma možnosti za vzpostavitve ustreznih struktur, mehanizmov oziroma instrumentov za sodelovanje mladih pri oblikovanju lokalnih politik. Poleg pravno institucionalnega okvira možnosti participacije so izrednega pomena za hitro in primerno organiziranje in sodelovanje tudi različne oblike komunikacije oz. informacijske oblike participacije, pri čemer prav uvedba in uporaba spletnih orodij oziroma informacijsko komunikacijskih tehnologij (IKT), ki so mladim blizu, tako njim kot nosilcem lokalne oblasti omogoča pospešene, kakovostne in učinkovite oblike izmenjave predlogov in mnenj ter nenazadnje učinkovito aktivno participacijo. Upamo, da bo tako predstavitev spletnih orodij oziroma informacijsko komunikacijskih tehnoloških možnosti, kot tudi že vzpostavljenih dobrih praks tako mlade, kot tudi druge akterje oblikovanja lokalnih politik, še dodatno vzpodbudila k uporabi dodatnih orodij – ob uvidu prednosti le teh tako za mlade kot tudi za družbo na lokalni ravni in v obče.

Vključevanje mladih mora v bodoče predstavljati izhodiščno točko za vse dejavnosti. Vsaka politika, ki je usmerjena k mladim, mora upoštevati osnovno načelo sodelovanja mladih. Aktivno sodelovanje mladih v družbi in njihova avtonomnost mora predstavljati tako cilj kot način, ki bo prispeval k razvoju mladih, njihovem občutku za pobude, njihovi socialni vključenosti ter razvoju družbene skupnosti in demokratičnosti družbe v celoti.

1 PARTICIPACIJA MLADIH

1.1 POJEM PARTICIPACIJE

»Participacija« pomeni **udeležbo, sodelovanje** in jo uporabljamo na več različnih področjih – npr. za participacijo delavcev pri odločanju; participacijo med občinami za pospeševanje kulturnih dejavnosti; participacijo in udejstvovanje ljudi v prostem času, v žargonu jo uporabljamo npr. za plačevanje participacije - prispevka za zdravstveno storitev, v ekonomiji se uporablja za participacijo pri dohodku, itd.¹

Participacijo mladih lahko opredelimo kot **vklučevanje** mladih v procese načrtovanja, oblikovanja, odločanja, v končni fazi pa tudi izvajanja političnih in družbenih odločitev, ki so v rokah nosilcev oblasti na različnih ravneh – lokalni, regionalni, nacionalni in mednarodni. Gre za vključevanje v procese sprejemanja odločitev, ki imajo posledice samo za mlade – vplivajo na njihovo življenje, kot tudi tistih, ki učinkujejo na družbo v celoti.

Tako mladi kot predstavniki oblasti oziroma odločevalci se morajo še posebej zavedati tudi pomena slednjega, širšega družbenega vidika, saj gre tudi pri participaciji mladih v okviru sprejemanja odločitev z družbenimi učinki, ki ne vplivajo zgolj na trenutni položaj mladih, temveč širše, za graditev demokratične družbe na srednji in dolgi rok. Le tisti, ki so imeli možnost aktivne vključitve v družbeni in politični prostor še pred neposrednim učinkovanjem le tega na njihova življenja, lahko ustrezno in aktivno participirajo v vključujoči, demokratični družbi tudi v prihodnje in pomagajo graditi in krepiti ustrezen sistem družbenih vrednot.

Upošteva dejstvo, da je pojem aktivnega vključevanja oziroma participacije v demokratičnih družbenih oziroma političnih procesih precej širši od najbolj vidne, osrednje participacije državljanov na volitvah – bodisi z glasovanjem bodisi s kandidiranjem – bo za razvoj in vzpostavitev aktivne participacije in državljanstva ter posledično uspešne demokratične in vključujoče družbe, na vseh družbenih, političnih, geografskih in drugih ravneh ter segmentih družbe potrebno poiskati in uporabiti še neizkoriščene vzvode in strukture na poti do uspešne demokracije oz. obstoječe mehanizme z novimi, dodatnimi prijemi in oblikami še izboljšati in utrditi.

¹ Slovar slovenskega knjižnega jezika, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU;

¹ Slovar slovenskega knjižnega jezika, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša, ZRC SZU;
<http://bos.zrc-sazu.si/sskj.html>

1.2 POMEN PARTICIPACIJE

Dejavno sodelovanje mladih pri odločitvah in dejavnostih na lokalni in regionalni ravni predstavlja enega odločilnih elementov oz. predpostavk za izgradnjo **demokratske, vključujoče in uspešne družbe**². Za izgradnjo celovite vključitve in aktivne participacije mladih se je potrebno zavedati, da je vloga mladih kot specifične družbene skupine, v demokraciji dvojna oziroma dvosmerna in zajema tako vpliv mladih na oblikovanje politik kot tudi vpliv sprejetih politik na življenje mladih. Slednje se kaže zlasti v neustreznosti in širših družbenih posledicah sprejetih politik, ki vplivajo na življenje mladih, kadar so le te oblikovane in končno tudi sprejete brez ustreznega poznavanja potreb in interesov mladih, pogosto kot posledica odsotnosti aktivne participacije mladih v postopkih oblikovanja in odločanja.³ Pomen oziroma najpogostejši razlogi za vzpostavitev ter vzdrževanje ustrezne, čim višje ravni participacije mladih pa se poleg koristi za celotno družbo, kot eden poglavitnih kazalcev njene demokratizacije, kažejo tudi na številnih drugih ravneh oz. segmentih življenja mladih in družbe v celoti⁴:

- pravica mladih do participacije oziroma vključitve pri odločanju o zadevah, ki jih zadevajo;
- programom, projektom in ukrepom za mlade ter druge občane se z vključenostjo mladih poveča pomembnost, učinkovitost in kredibilnost;
- spodbujanje občutka so-lastništva med mladimi in odraslimi v projektih oziroma programih;
- krepitev sposobnosti vodenja med mladimi;
- omogočanje boljšega medsebojnega razumevanja in prepoznavanje vrednosti dela tako mladih kot nosilcev oblasti oziroma lokalnih skupnosti;
- ustvarjanje zaveznitva med mladimi in odraslimi;
- večja legitimnost sprejetih odločitev;
- stabilnejši sistem vrednot;
- medsebojno povezana, kohezivna, sodelujoča skupnost, itd.

1.3 PARTICIPACIJA – KJE?

Mladi se morajo zavedati družbenih in kulturnih sprememb, ki se dogajajo v skupnosti, skupnost pa jih mora spodbujati pri njihovi aktivni udeležbi.

To velja tako za mednarodno, nacionalno, regionalno kot tudi lokalno raven.

² Revidirana evropska listina o vključevanju mladih v lokalno in regionalno življenje, Kongres lokalnih in regionalnih skupnosti Evrope (10.seja 21.maja 2003, odgovor na priporočilo 128)

³ Bela knjiga: Vključevanje mladih v oblikovanje lokalnih politik. Ljubljana: Laura Praprotnik, Primož Šporar, Pravno informacijski center nevladnih organizacij, Ministrstvo za šolstvo in šport, 2010.

⁴ Mladi in občina, sodelovanje generacij, Tadej beočanin, Helena Harej, Vesna Koren, Andrej Lozar, Ana Tomšič; Mladinski svet Ljubljane in Mladinski svet Ajdovščina, 2010.

Lokalne in regionalne oblasti so državljanom - tudi mladim najbližje, zato je njihova vloga pri spodbujanju aktivne udeležbe oz. participacije še toliko pomembnejša.

Nujno je, da se lokalne skupnosti zavedajo koristi, ki jih za njihove odločitve in demokracijo prinaša večja udeležba mladih pri oblikovanju, sprejemanju in izvajanju lokalnih politik.

Ustava Republike Slovenije (Ur.l. RS, št. [331/1991](#), [42/1997](#), [66/2000](#), [24/2003](#), [69/2004](#), [69/2004](#), [69/2004](#), [68/2006](#); v nadaljevanju ustava) je lokalno samoupravo uvedla kot pravno sistemsko institucijo ter jo opredelila kot eno svojih temeljnih demokratičnih načel.

Skladno z določbami 138. člena ustave prebivalci Slovenije lokalno samoupravo uresničujejo v občinah in drugih lokalnih skupnostih. V pristojnost občine spadajo lokalne zadeve, ki jih občina lahko ureja samostojno in ki zadevajo samo prebivalce občine. Država lahko po predhodnem soglasju občine ali širše samoupravne skupnosti zakonom prenese na občino ali širšo samoupravno skupnost opravljanje posameznih nalog iz državne pristojnosti, če za to zagotovi tudi potrebna sredstva, pri čemer državni organi v teh zadevah opravljajo tudi nadzor nad primernostjo in strokovnostjo dela organov lokalnih skupnosti (140. člen ustave).

V 143. členu ustava predvideva tudi možnost ustanovitve pokrajine kot samoupravne lokalne skupnosti, ki opravlja lokalne zadeve širšega pomena in z zakonom določene zadeve regionalnega pomena.

V lokalni samoupravi se uresničuje **ustavna pravica do sodelovanja pri upravljanju javnih zadev** (44. člen ustave), skladno s katero ima vsak državljan pravico, da skladno z zakonom neposredno ali po izvoljenih predstavnikih sodeluje pri upravljanju javnih zadev.

Najbolj neposredno se ta pravica uresničuje na lokalni ravni, v lokalni samoupravi, kot predstavljeno v nadaljevanju.

Organizacijsko strukturo lokalne samouprave urejata **Zakon o lokalnih volitvah⁵ in Zakon o lokalni samoupravi⁶** (v nadaljevanju: ZLS). Zakon o lokalnih volitvah ureja volilno pravico na lokalnih volitvah, enake možnosti obeh spolov na lokalnih volitvah ter volitve občinskega sveta in župana ter svetov krajevnih, vaških in četrtnih skupnosti.

⁵ Uradni list RS, št. [72/1993](#), [7/1994](#), [33/1994](#), [61/1995](#) - Skl. US, [70/1995](#), [51/2002](#), [11/2003](#) - Skl. US, [73/2003](#) - Odl. US, [54/2004](#) - ZDoh-1, [72/2005](#), [72/2005](#) - ZLS-M, [121/2005](#), [70/2006](#) - Odl. US, [46/2007](#) - Odl. US, [54/2007](#) - Odl. US, [60/2007](#), [45/2008](#)

⁶ Uradni list RS, št. [94/07](#) - uradno prečiščeno besedilo, [27/08](#) - Odl. US, [76/08](#), [79/09](#), [51/10](#) in [84/10](#) - Odl. US

1.4 OBLIKE IN STRUKTURE PARTICIPACIJE

Enega glavnih ciljev evropske mladinske politike predstavlja zagotavljanje možnosti za vključevanje mladih v procese odločanja in motiviranje mladih za aktivnejšo udeležbo v političnem, ekonomskem in družbenem življenju.

Za celovito, dejavno ter enakopravno vključevanje mladih v lokalno in regionalno življenje, je ob upoštevanju Revidirane evropske listine o vključevanju mladih v lokalno in regionalno življenje ter priporočila Odbora ministrov državam članicam o udeležbi državljanov v lokalnem javnem življenju (Priporočilo (2001)19) primarno potrebno identificirati oz. določiti:

1. **področne lokalne politike**, za oblikovanje oziroma uresničitve katerih je nujna oziroma zaželjena aktivna participacija mladih,
2. **institucionalizacija** udeležbe mladih pri lokalnih in regionalnih zadevah.

Poleg oblikovanja in vzpostavitve delovanja ustreznega pravno- institucionalnega okvira participacije, je za dejavno, uspešno in učinkovito vključevanje mladih v proces oblikovanja in sprejemanja lokalnih politik ključna zagotovitev tudi **ustreznega kulturnega okolja oziroma sistema vrednot, ki spodbuja vključevanje mladih, jih spoštuje ter upošteva njihove potrebe, interese in položaj.**

Za uresničitve področnih lokalnih politik morajo lokalne in regionalne oblasti vpeljati ustrezne **strukture oziroma mehanizme**, ki mladim omogočajo sodelovanje pri odločitvah in razpravah, ki se nanašajo nanje. Strukture je potrebno **prilagoditi ravni**, na kateri delujejo: vasi, mestu, urbani soseski v mestu ali celo regiji. Ustvariti je potrebno razmere za odkrit dialog med mladimi in lokalnimi oz. regionalnimi oblastmi.⁷

Strukture morajo biti **predstavniške** in so lahko sestavljene na podlagi volitev, imenovanj znotraj organizacij mladih ali pa na prostovoljni podlagi.

Glede na čas delovanja struktur so le te lahko:

- **stalne** (npr. mladinski svet, mladinski parlament, forum mladih,...),
- **začasne** - za razpravo o posameznih perečih vprašanjih oz. zadevah.

⁷ Bela knjiga: Vključevanje mladih v oblikovanje lokalnih politik. Ljubljana: Laura Praprotnik, Primož Šporar, Pravno informacijski center nevladnih organizacij, Ministrstvo za šolstvo in šport, 2010.

Optimalno je **kombiniranje različnih oblik**.

Oblike in strukture participacije mladih je potrebno oblikovati, uvesti ter izvajati upoštevaje namen, potrebe in končni cilj vključevanja, zlasti glede na vsebino, področje, območje ter druge značilnosti participacije, vključno upoštevaje značilnosti skupin mladih, ki se vključujejo.

Upoštevaje navedeno so strukture participacije npr. lahko:

- forum za **svobodno izražanje** mladih o njihovih skrbih, potrebah, interesih;
- sredstvo, ki mladim omogoča dajanje **predlogov** lokalnim in regionalnim oblastem;
- sredstvo, ki oblastem omogoča, da se z mladimi **posvetujejo** o določenih vprašanjih;
- forum, kjer se **razvijajo, nadzorujejo in ocenjujejo** projekti, v katere so vključeni mladi;
- forum, ki omogoča posvetovanje z mladinskimi organizacijami in zvezami;
- sredstvo, ki omogoča **sodelovanje** mladih z drugimi posvetovalnimi organi lokalnih in regionalnih oblasti.

Pri opredelitvi in izbiri ustreznih struktur in mehanizmov za doseganje aktivne participacije mladih se je smiselno opreti na priporočila Evropske komisije⁸ ter že s strani akterjev na evropski in nacionalni ravni razvite instrumente udeležbe⁹.

Možni načini za doseganje celovite aktivne participacije mladih na lokalni ravni:

- razvoj do uporabnikov prijaznih in privlačnih metod udeležbe;
- ustvarjanje priložnosti in struktur za udeležbo mladih;
- prenos in izmenjava primerov dobre prakse;
- ustvarjanje in podpiranje mladinskih svetov na lokalni in regionalni ravni;
- razvijanje priložnosti za prikrajsane in neformalne skupine mladih, da se lahko izrazijo;
- odprava ovir mobilnosti;

⁸ COM(2009) 200 konč. SPOROČILO KOMISIJE SVETU, EVROPSKEMU PARLAMENTU, EVROPSKEMU EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ, Strategija EU za mlade – vlaganje v mlade in krepitev njihove vloge in položaja, Prenovljena odprta metoda koordinacije za obravnavo izzivov in priložnosti za mlade, {SEC(2009) 545}, {SEC(2009) 546}, {SEC(2009) 548}, {SEC(2009) 549}

⁹ Npr. revidirana Evropska listina o vključevanju mladih v lokalni in regionalno življenje, pripravljena s strani Sveta Evrope:

http://www.coe.int/t/dg4/youth/resources/Documents/Bibliographes/Political_participation_en.asp

- o usmerjanje stalnega strukturiranega dialoga z vključitvijo vseh ključnih
- o akterjev (kot so mladi, mladinske organizacije, mladinski delavci,
- o strokovni delavci, raziskovalci, strokovnjaki, socialni partnerji, politiki itd.)¹⁰, itd.

Pri izbiri oblik in struktur participacije mladih na lokalni ravni sta ključna dva dejavnika:

- gre za **lokalno oziroma regionalno raven** => nujnost upoštevanja lokalnih/regionalnih značilnosti, infrastrukture, dostopa do komunikacijskih sredstev, načina življenja mladih oziroma celotne skupnosti, potrebe določenega okolja, itd.

Prednost komunikacije ter sodelovanja mladih in oblasti na lokalni ravni predstavlja krajevna povezanost ter iz skupnega okolja izhajajoče skupna vsebinska izhodišča oz. problematika.

- gre za **mlade** => kakšne strukture potrebujejo, uporabljajo, so jim blizu;

Lokalne skupnosti bodo morale z razvojem mladim občanom prijaznih in privlačnih metod udeležbe (predhodna identifikacija interesov, želja, problemov mladih) poskušati vključiti čim širši krog lokalne mladine. Pri tem ima celotna lokalna skupnost kot tudi nosilci lokalne oblasti ključno vlogo tudi pri oblikovanju vrednostnega sistema – **aktivna participacija kot vrednota**. Posebej pomembno je razvijanje priložnosti za vključitev prikrajšanih skupin mladih, da se lahko izrazijo.

Predpogoj za učinkovito udeležbo predstavlja ustrezno **informiranje oz. komunikacija**, ki je ključna za:

- pritegnitev pozornosti in interesa mladih za aktivno participacijo
- posredovanje informacij v postopkih sprejemanja odločitev.

Informiranje pa ne sme potekati zgolj enosmerno (od oblasti k mladim), temveč mora biti **komunikacija nujno dvosmerna**, saj le ta omogoča:

- identificiranje, opredelitev interesov, problematike, pa tudi želja mladih;
- ustrezno oblikovanje predlogov odločitev/politik,
- sodelovanje v postopku sprejemanja odločitev,
- povratne informacije o izvajanju oz. učinkih sprejetih odločitev.

¹⁰ Bela knjiga: Vključevanje mladih v oblikovanje lokalnih politik

Da bi dosegli ustrezne in kakovostne učinke komunikacije, je način in postopek informiranja in komuniciranja nujno prilagoditi značilnostim ciljne skupine, namenu ter družbenemu okolju posredovanja informacij.

Primarno je potrebno ugotoviti, katere oblike informiranja in komuniciranja uporabljajo mladi ter razviti, izbrati in uporabljati take oblike, ki so za mlade privlačne in dostopne.

Dejstvo je, da razvoj novih tehnologij mladim ponuja več možnih načinov izražanja svojega mnenja ter dodatnih oblik sodelovanja v družbi (npr. spletni forumi, SMS sporočila, e-participacija, itd.).

E-participacija predstavlja odprt prostor za participacijo in vključitev državljanov oziroma občanov v postopke odločanja, in sicer z uporabo različnih spletnih orodij. Na tem področju bo v prvi fazi bo potrebno ugotoviti, katere oblike e-participacije so najustreznejše za vključitev mladih v odločanje o zadevah, ki jih zadevajo, na lokalni ravni. Pri tem bo potrebno izhajati iz interesov in tehnoloških možnosti ter znanj mladih občanov ter primernosti uporabe določenih orodij za vzpostavitev čim širše ter učinkovite udeležbe.

Mlade je za učinkovito e-participacijo primarno potrebno ustrezno izobraziti in informirati –bodisi v okviru izobraževalnega sistema bodisi izven njega – s pomočjo tradicionalnih oblik obveščanja.

Iz navedenih razlogov je nujna tudi ohranitev klasičnih – ne s svetovnim spletom povezanih oblik participacije.

Kljub vse bolj razširjeni uporabi internetnih orodij komunikacije na strani mladih, pa je pri oblikovanju različnih oblik komunikacije potrebno upoštevati, da »spletna« komunikacija lahko povzroča tudi negativne učinke, saj ne omogoča participacije tistim mladim, ki dostopa do računalnika oz. do svetovnega spleta nimajo, nadalje lahko zaradi neprilagojenosti spletnih strani participacije izključuje mlade s posebnimi potrebami, kot so slepi, itd.¹¹

Z vidika enakopravnosti pri dostopu do e-participacije ter zagotovitve učinkovite udeležbe prednostno nalogo lokalnih oblasti predstavlja zagotovitev enakega dostopa vsem mladim do informacijskih virov – ne glede na njihovo socialno ozadje, geografsko lokacijo ali druge izključujoče elemente.

1.4.1 Stopnja organiziranosti

¹¹ Bela knjiga: Vključevanje mladih v oblikovanje lokalnih politik

Pri uporabi oziroma odločitvi za posamezne oblike informiranja, komunikacije in nenazadnje participacije v celoti je ključno zavedanje, da v okviru vključevanja mlade lahko razdelimo na dve večji skupini:

1. neorganizirani mladi

Gre za mlade, ki iz različnih – bodisi objektivnih bodisi subjektivnih razlogov niso vključeni v organizirane oblike združevanja mladih.

Ti se v okviru participacije lahko pojavljajo kot **posamezniki** ali pa v obliki **neformalnih skupin**.

Predstavljajo veliko priložnost za širitev aktivne participacije na lokalni ravni. Navedeno skupino mladih je v grobem mogoče razdeliti na mlade, ki se v organizirane mladinske strukture ne želijo vključiti ter na mlade, ki se iz različnih razlogov (geografska oddaljenost, invalidnost, itd.) v organiziran okvir ne morejo vključiti.

Zlasti mladi, ki se zaradi določenih osebnih okoliščin v organizirano delovanje mladih ne zmorejo vključiti, morajo tako za organizirane mlade kot za nosilce lokalne oblasti predstavljati ciljno skupino pri iskanju ustreznih ali celo oblikovanju novih struktur participacije, še zlasti pa približevanju možnosti dostopa in uporabe do ustreznih vzvodov vključevanja. Gre za to, da navedeni mladi v okviru vključevanja lahko predstavijo in zastopajo stališča ter vidike življenja v družbi, ki so prav za odrinjene skupine priložnost za izboljšanje njihovega položaja in drugim niso dovolj poznani, da bi lahko ustrezno prispevali k sprejemu ustreznih odločitev.

Mladi posamezniki, ki imajo na območju občine stalno prebivališče, za izvrševanje ustavne pravice do sodelovanja pri upravljanju lokalnih javnih zadev, skladno z 11. členom Zakona o lokalni samoupravi, o zadevah lokalne samouprave lahko odločajo:

- kot člani občinskih svetov in člani svetov krajevnih, vaških in četrtnih skupnosti, ki se volijo na podlagi splošne in enake volilne pravice na svobodnih in neposrednih volitvah s tajnim glasovanjem.¹²
- na zborih občanov, na referendumu in preko ljudske iniciative;

Za udeležbo oz. aktivno participacijo mladih občanov je pomembna tudi določba 48. člena Zakona o lokalni samoupravi, ki petim odstotkom volilcev v občini podeljuje pravico, da zahtevajo izdajo ali razveljavitev splošnega akta ali druge odločitve iz pristojnosti občinskega sveta oziroma drugih občinskih organov.

Skladno z ustavno pravico do peticije (45.člen ustave) ima vsak državljan pravico

¹² 2.člen Zakona o lokalnih volitvah

do vlaganja peticij in drugih pobud splošnega pomena.

2. organizirani mladi

Pomembno vlogo pri pospeševanju aktivnega državljanstva in vključevanja je potrebno priznati mladinskim organizacijam, saj delujejo na podlagi neposrednega dela z mladimi in so posledično blizu mladim občanom.

Ob podpori posameznikov in skupin iz lastnega območja se lotevajo lokalnih vprašanj ter sočasno učijo mlade zastopati lastne interese.

Upoštevanje njihove vloge je organizacijam v mladinskem sektorju potrebno dati ustrezno spodbudo, priznanje ter sredstva, vključno s primerno finančno podporo, da bodo le te lahko aktivno sodelovale v postopkih odločanja na lokalni ravni.

Mladinsko delo in vključenost v mladinske organizacije predstavljata najbolj učinkovit način približanja mladim, zato celovita ureditev ter izboljšanje kakovosti mladinskega dela predstavlja prednostno nalogo tudi na lokalni ravni.

1.4.2 Pravno – institucionalni okvir oziroma pravna ureditev participacije

Glede na to, ali so oblike, strukture in mehanizmi vključevanja (mladih) v proces sprejemanja odločitev predvidene, določene in urejene v pravnih predpisih (ustava, zakonodaja, podzakonski predpisi), vključno s pravnimi učinki le teh na proces odločanja, ali pa so prepuščene iniciativi in iznajdljivosti tako mladih kot tudi nosilcem oblasti, jih lahko razdelimo na:

1.4.2.1 Neformalne oblike participacije

- niso določene in urejene s pravnimi predpisi;
- lahko pomenijo velik politični in moralni pritisk na delo odločevalcev;
- pravno ne zavezujejo predstavnikov oblasti;
- prepuščene iznajdljivosti, inovativnosti občanov – prostor za številne – tudi nove oblike in kombinacije različnih oblik;
- podajanje mnenj, posvetovanja, sestanki, srečanja, peticije, pobude,...
- Prednost: omogočajo neomejeno vsebino, pa tudi obliko predlogov, pobud;
- Pomanjkljivost: običajno ni neposrednega pravnega učinka oziroma zaveze lokalnih oblasti;
- Priporočilo: učinkovito je kombiniranje neformalnih oblik s formalnimi oblikami participacije – združitve pravne, politične in moralne zaveze predstavnikov oblasti napram občanom.

1.4.2.2 Formalne oblike participacije

- So pravno določene in urejene s pravnim redom oziroma ureditvijo države, lokalne skupnosti: ustavo in zakonodajo (npr. Zakon o lokalni samoupravi, Zakon o lokalnih volitvah);
- Prednost: vnaprej pravno določene oblike, postopek, včasih tudi vsebina participacije, vključno s tem, ali in če, kakšen je pravni učinek posamezne oblike na postopek odločanja;
- Pomanjkljivost: vsebinsko in postopkovno omejen prostor vključevanja.

1.4.3 Način izvrševanja oblasti

Skladno z drugim odstavkom 3. člena ustave ima oblast v Sloveniji ljudstvo.

Glede na to, ali državljani svojo oblast izvršujejo neposredno ali posredno – po svojih izvoljenih predstavnikih, ki na podlagi mandata, pridobljenega na volitvah izvršujejo oblast v imenu ljudstva, participacijo lahko razdelimo na neposredno in posredno.

Za izvrševanje ustavne pravice do sodelovanja pri upravljanju lokalnih javnih zadev imajo občani (osebe, ki imajo na območju občine stalno prebivališče), skladno z 11. členom Zakona o lokalni samoupravi, pravico, da o zadevah lokalne samouprave odločajo:

- **posredno**: preko svetov¹³, sestavljenih iz članov, ki jih volijo svobodno in tajno na podlagi neposredne, enake in splošne volilne pravice;
- **neposredno**: na **zborih občanov**, z **referendumom** in preko **ljudske iniciative**¹⁴;

1.4.3.1 Neposredna participacija

Za občane, ki želijo izraziti svojo voljo neposredno, torej z osebno udeležbo v postopku odločanja vplivati na izid o sprejemu določenih odločitev, so v prvi vrsti najbolj primerne neposredne oblike sodelovanja pri izvrševanju lokalne oblasti.

- Prednosti:
 - Posamezniku je omogočeno neposredno izražanje volje pri oblikovanju lokalnih politik oziroma glasovanju o sprejemu le teh;
- Slabosti:

¹³ 29. člen ZLS: *Občinski svet je najvišji organ odločanja o vseh zadevah v okviru pravic in dolžnosti občine.*

¹⁴ 44. člen ZLS: *“Neposredne oblike sodelovanja občanov pri odločanju v občini so zbor občanov, referendum in ljudska iniciativa.”*

- za pravno upoštevno odločitev – oblikovanje politike potrebno določeno predpisano število oziroma delež glasov;
 - problem aktivacije zadostnega števila pobudnikov oz. udeležencev – nujno podvzeti ukrepe za povečanje volilne udeležbe oziroma pritegnitev volilcev.
- Priporočila:
 - za doseg predpisanega števila oziroma deleža pobudnikov ali udeležencev potrebno kakovostno informiranje, ozaveščanje – kar pa je naloga tako organizacij v mladinskem sektorju v posameznem lokalnem okolju, kot tudi nosilcev lokalne oblasti in nenazadnje družbe in države v celoti.
 - predpisano udeležbo je lažje doseči preko organiziranih skupin mladih oz. aktivizma le teh.

1.4.3.1.1 Zbor občanov¹⁵

Občani na zboru v skladu z zakonom ali statutom občine obravnavajo posamezne zadeve, oblikujejo stališča, dajejo predloge, pobude in mnenja ali odločajo.

Zbor občanov se lahko skliče za vso občino ali za njen posamezen del.

Kdo lahko skliče zbor občanov in kako?

Župan mora sklicati zbor občanov:

- če je tako predpisano z zakonom ali statutom občine ali
- če tako zahteva najmanj pet odstotkov volivcev v občini oziroma v njenem posameznem delu,

Župan lahko skliče zbor občanov:

- na lastno pobudo,
- na pobudo občinskega sveta ali
- na pobudo sveta ožjega dela občine.

Pomen statuta občine za zbor občanov

Zadeve, ki se obravnavajo (oziroma o katerih se odloča) na zboru občanov, način vložitve zahteve in postopek odločanja o sklicu zbora občanov, če sklic zahtevajo volivci, način sklica zbora, število volivcev, ki morajo sodelovati na zboru, da so stališča, predlogi, pobude in mnenja ali odločitve veljavno sprejete, način zavezanosti občinskih organov glede sprejetih stališč, predlogov, pobud in mnenj ali odločitev ter druga vprašanja, pomembna za izvedbo zbora občanov ter za uveljavljanje njihovih stališč, predlogov, pobud, mnenj in odločitev predpisuje statut občine, zato je ključno, da so občani čimbolj seznanjeni z vsebino le tega.

¹⁵ 45. člen ZLS

1.4.3.1.2 Referendum

O čem in kdaj se lahko v občini odloča na referendumu?

- odloča se lahko o vprašanjih, ki so vsebina splošnih aktov občine, razen o proračunu in zaključnem računu občine ter o splošnih aktih, s katerimi se v skladu z zakonom predpisujejo občinski davki in druge dajatve.¹⁶

V tem primeru se referendum opravi kot **naknadni referendum**, na katerem občani potrdijo ali zavrnejo sprejeti splošni akt občine ali njegove posamezne določbe.

Referendum razpiše občinski svet.

Občinski svet mora razpisati referendum če to zahteva najmanj pet odstotkov volivcev v občini in če tako določa zakon ali statut občine.

Predlog za razpis referenduma je treba vložiti oziroma občinski svet pisno seznaniti s pobudo volivcem za vložitev zahteve za razpis referenduma v petnajstih dneh po sprejemu splošnega akta. Če je vložen predlog za razpis referenduma ali je dana pobuda volivcem za vložitev zahteve za razpis referenduma, župan zadrži objavo splošnega akta do odločitve o predlogu ali pobudi oziroma do odločitve na referendumu.

Če je sprejeti splošni akt ali njegove posamezne določbe na referendumu potrjen, ga mora župan objaviti skupaj z objavo izida referenduma. Če je sprejeti splošni akt ali njegove posamezne določbe zavrnjene, se splošni akt ne objavi, dokler se ob upoštevanju volje volivcev ne spremeni.

Odločitev volivcev na referendumu **zavezuje občinski svet do konca njegovega mandata**.

- Za ugotovitev volje občanov lahko občinski svet pred odločanjem o posameznih vprašanjih iz svoje pristojnosti razpiše tudi **svetovalni referendum**¹⁷, in sicer za vso občino ali za njen del.

Odločitev volivcev na svetovalnem referendumu **ne zavezuje** občinskih organov.

Kako zahtevati oziroma sprožiti razpis referenduma?

1. Posredovanje pobude volivcem za vložitev zahteve za razpis referenduma:

¹⁶ 46. člen Zakona o lokalni samoupravi

46. a člen ZLS:

“Občani lahko odločajo na referendumu tudi o drugih vprašanjih, če tako določa zakon.

Referendum iz prejšnjega odstavka se opravi v skladu z določbami zakona o lokalni samoupravi in zakona o referendumu in ljudski iniciativi, če z zakonom, ki določa in ureja referendum, ni drugače določeno.”

¹⁷ 46.b člen ZLS

- vsak volivec,
- politična stranka v občini ali
- svet ožjega dela občine.

Pobuda mora vsebovati:

- zahtevo za razpis referendumu, ki mora vsebovati jasno izraženo vprašanje, ki naj bo predmet referendumu, in
- obrazložitev.

Pozor:

statut občine lahko določi, da mora biti pobuda podprta s podpisi določenega števila volivcev na seznamu, ki vsebuje osebne podatke podpisnikov: ime in priimek, datum rojstva in naslov stalnega prebivališča.

2. Pobudnik o pobudi volivcem za vložitev zahteve za razpis referendumu pisno seznanj občinski svet in pobudo predloži županu.

Če župan meni, da pobuda z zahtevo ni ustrezno oblikovana (kot navedeno zgoraj) ali je v nasprotju z zakonom in s statutom občine, o tem v osmih dneh po prejemu pobude obvesti pobudnika in ga pozove, da ugotovljeno neskladnost odpravi v osmih dneh. Če pobudnik tega ne stori, se šteje, da pobuda ni bila vložena. Župan o tem nemudoma obvesti pobudnika in občinski svet.

Pobudnik lahko v osmih dneh po prejemu obvestila iz prejšnjega odstavka zahteva, naj odločitev župana preizkusi upravno sodišče. Če upravno sodišče ugotovi, da je odločitev neutemeljena, jo razveljavi. Sodišče odloči v tridesetih dneh.

3. Volivci dajejo podporo zahtevi za razpis referendumu s podpisovanjem na seznamu ali z osebnim podpisovanjem.

O načinu dajanja podpore odloči župan z aktom, s katerim določi obrazec seznama ali obrazec za podporo z osebnim podpisovanjem in rok za zbiranje podpisov. Obrazca morata vsebovati jasno izraženo zahtevo za razpis referendumu. Osebno podpisovanje se izvaja pred državnim organom, pristojnim za vodenje evidence volilne pravice. Državni organ, pristojen za vodenje evidence volilne pravice overi tudi podpise volivcev na seznamu.

Šteje se, da je zahteva za razpis referendumu vložena, če jo je v določenem roku podprlo s svojim podpisom zadostno število volivcev.

4. Razpis referendumu, kar stori občinski svet v petnajstih dneh po sprejemu odločitve o predlogu oziroma od vložitve zahteve volivcev za razpis referendumu.

Z aktom o razpisu referendumu določi občinski svet vsebino vprašanja, o katerem se bo odločalo na referendumu ter določi dan, ki se šteje za dan razpisa, referendumsko območje in dan glasovanja.

Če občinski svet meni, da je vsebina vložene zahteve za razpis referendumu v nasprotju z ustavo in zakonom, lahko zahteva, da o tem odloči ustavno sodišče. Zahtevo lahko občinski svet vloži od dne vložitve zahteve in najkasneje do izteka roka za razpis referendumu. Ustavno sodišče odloči o zahtevi občinskega sveta v 15 dneh.

5. Objava akta o razpisu referendumu na način, določen s statutom občine za objavo splošnih aktov občine.

6. Izvedba referendumu

Pravico glasovati na referendumu imajo vsi občani, ki imajo pravico voliti člane občinskega sveta, če zakon ne določa drugače.

Postopek za izvedbo referendumu vodijo organi, ki vodijo lokalne volitve.

O ugovoru zaradi nepravilnosti pri delu volilnega odbora odloča občinska volilna komisija.

Podrobneje določi postopek za izvedbo referendumu statut občine v skladu z zakonom.

7. Ugotavljanje izida glasovanja

Odločitev na referendumu je sprejeta, če zanjo glasuje večina volivcev, ki so glasovali.

Poročilo o izidu glasovanja na referendumu pošlje občinska volilna komisija občinskemu svetu ter ga objavi na način, ki je v statutu občine določen za objavo splošnih aktov občine.

1.4.3.1.3 Ljudska iniciativa

Kdaj in zakaj ljudska iniciativa?

Za podajo zahteve za izdajo ali razveljavitev splošnega akta ali druge odločitve iz pristojnosti občinskega sveta oziroma drugih občinskih organov.

Kdo in kako lahko pobudo oz. zahtevo vloži?

- pobuda volivcem za vložitev zahteve za izdajo ali razveljavitev splošnega akta ali druge odločitve in postopek s pobudo poteka na enak način, kot je opisan pri referendumu.
- za vložitev zahteve – podpora pobudi je potrebna podpora najmanj pet odstotkov volivcev v občini;

Organ, na katerega je naslovljena zahteva za izdajo ali razveljavitev splošnega akta ali druge odločitve, je dolžan v roku, ki ga določi statut občine, najkasneje pa v treh mesecih odločiti o zahtevi.

1.4.3.1.4 Peticije in druge pobude splošnega pomena

Skladno z ustavno pravico do peticije (45.člen ustave) ima vsak državljan pravico do vlaganja peticij in drugih pobud splošnega pomena.

1.4.3.2 Posredna participacija

Gre za sodelovanje pri odločanju o zadevah lokalne samouprave preko svetov¹⁸, sestavljenih iz članov, ki jih volivci oziroma občani volijo svobodno in tajno na podlagi neposredne, enake in splošne volilne pravice.

Posredno – z izbiro svojih predstavnikov v organih občine lahko volivci vsaj delno vplivajo na usmeritve, oblikovanje, sprejemanje lokalnih politik, saj izbira predstavnikov lokalnih oblasti, ki delijo iste nazore in usmeritve kot določena skupina volivcev, npr. mladih, zagotavlja več možnosti, da bodo taki interesi pri oblikovanju in sprejemanju odločitev zasledovani tudi v prihodnje, čeprav izvoljeni predstavniki k temu pravno formalno niso zavezani. Gre za politično in moralno zavezo napram volivcem, ki so jim obljubili zavzemanje za določene vrednote, interese, program,... Če ne drugače, jih v primeru odklona od obljubljenega, volivci – mladi ocenijo na naslednjih volitvah tako, da jih ponovno ne izvolijo oziroma izvolijo druge predstavnike.

1.4.3.2.1 Občinski svet

Zakaj je pomemben in kaj počne?

Organi občine so občinski svet, župan in nadzorni odbor.

Občinski svet šteje od 7 do 45 članov in je najvišji organ odločanja o vseh zadevah v okviru pravic in dolžnosti občine, zato volitve predstavnikov vanj ter nenazadnje tudi samo članstvo v njem lahko predstavlja enega najmočnejših vzvodov oz. instrumentov sodelovanja pri oblikovanju lokalnih politik.

Skladno s 29. členom ZLS občinski svet v okviru svojih pristojnosti:

¹⁸ 29. člen ZLS: "Občinski svet je najvišji organ odločanja o vseh zadevah v okviru pravic in dolžnosti občine."

¹⁹ člen ZLS: "Organ ožjega dela občine je svet, ki ga izvolijo volilni upravičenci s stalnim prebivališčem na območju ožjega dela občine. Način izvolitve članov sveta ožjega dela občine določa zakon."

- sprejema statut občine;
- sprejema odloke in druge občinske akte;
- sprejema prostorske in druge plane razvoja občine;
- sprejema občinski proračun in zaključni račun;
- imenuje in razrešuje člane nadzornega odbora ter člane komisij in odborov občinskega sveta;
- nadzoruje delo župana, podžupana in občinske uprave glede izvrševanja odločitev občinskega sveta;

- odloča o pridobitvi in odtujitvi občinskega premoženja, če ni s tem zakonom drugače določeno;
- imenuje in razrešuje člane sveta za varstvo uporabnikov javnih dobrin;
- odloča o drugih zadevah, ki jih določa zakon in statut občine.

Občinski svet odloča tudi o na občino z zakonom prenesenih zadevah iz državne pristojnosti, če zakon ne določa, da o teh zadevah odloča drug občinski organ.

Kako vplivati na oblikovanje in sprejemanje odločitev občinskega sveta?

- Z referendumom, preko zbora občanov in ljudske iniciative, kot predstavljeno v prejšnjem poglavju.
- Volitve v občinski svet

V občinski svet ima pravico ne le voliti temveč tudi biti voljen vsak državljan Republike Slovenije, pa tudi tujec ali državljan druge države članice Evropske unije, ki ima stalno prebivališče v Republiki Sloveniji, in je na dan glasovanja dopolnil 18 let starosti, in sicer v občini, v kateri ima stalno prebivališče.

Člani občinskih svetov se volijo po večinskem načelu (večinske volitve¹⁹ - če šteje občinski svet manj kot 12 članov) ali proporcionalnem načelu (proporcionalne volitve²⁰ - če šteje občinski svet 12 ali več članov).²¹

¹⁹ Pri volitvah po večinskem načelu se glasuje o posameznih kandidatih. Volivec lahko glasuje največ za toliko kandidatov, kolikor članov občinskega sveta se voli v volilni enoti. Izvoljeni so kandidati, ki so dobili največ glasov.

²⁰ Pri proporcionalnih volitvah se glasuje o listah kandidatov v volilni enoti. Če se glasuje o listah kandidatov, volivec lahko glasuje samo za eno listo kandidatov. Volivec lahko na glasovnici pri listi kandidatov, za katero je glasoval, označi kandidata, ki mu daje pri izvolitvi prednost pred ostalimi kandidati na listi (preferenčni glas). Volivec lahko da preferenčni glas samo enemu kandidatu z liste.

Kako predlagati svoje kandidate oziroma kandidirati?

Za vpliv volivcev na sestavo občinskega sveta ter posledično zastopnost njihov interesov pri oblikovanju lokalnih politik je ključno, da poleg političnih strank, kandidate za člane občinskega sveta lahko določijo tudi volivci v volilni enoti.²²

Volitve v občinske svete, kot tudi volitve županov in volitve v svete krajevnih, vaških in četrtnih skupnosti ureja Zakon o lokalnih volitvah (Uradni list RS, št. 72/1993, 7/1994, 33/1994, 61/1995 - Skl. US, 70/1995, 51/2002, 11/2003 - Skl. US, 73/2003 - Odl. US, 54/2004 - ZDoh-1, 72/2005, 72/2005 - ZLS-M, 121/2005, 70/2006 - Odl. US, 46/2007 - Odl. US, 54/2007 - Odl. US, 60/2007, 45/2008; v nadaljevanju: ZLV).

Volitve v občinske svete so redne in predčasne.

Redne volitve se opravijo vsako četrto leto. Predčasne volitve v občinske svete se opravijo, če se občinski svet razpusti pred potekom štiriletne mandatne dobe ali če hkrati odstopi večina članov občinskega sveta.

- Večinske volitve - če šteje občinski svet manj kot 12 članov

Kandidate za člane občinskega sveta, ki se volijo po večinskem načelu, določijo politične stranke v občini²³ in volivci v volilni enoti (48. člen ZLV).

²¹ Pri določanju za volilni sistem relevantnega števila članov občinskega sveta se ne upošteva števila članov občinskega sveta - predstavnikov italijanske oziroma madžarske narodne skupnosti ter predstavnikov romske skupnosti. Člani občinskega sveta - predstavniki italijanske oziroma madžarske narodne skupnosti, ter predstavniki romske skupnosti se volijo po večinskem načelu.

²² Kandidate za člane občinskega sveta, ki se volijo po večinskem načelu, lahko določi s podpisovanjem skupina volivcev, ki imajo stalno prebivališče v volilni enoti, pri čemer je potrebno pridobiti najmanj 1% podpisov od števila volivcev v volilni enoti, ki so glasovali na zadnjih rednih volitvah v občinski svet, vendar ne manj kot 15. Navedena skupina volivcev lahko v posamezni volilni enoti določi največ toliko kandidatov, kolikor članov občinskega sveta se voli v volilni enoti. Volivci (poleg političnih strank v občini) lahko liste svojih kandidatov za člane občinskega sveta določijo tudi v primeru volitev po proporcionalnem načelu. Pri tem je na listi kandidatov lahko največ toliko kandidatov, kolikor članov občinskega sveta se voli v volilni enoti. Listo kandidatov v volilni enoti lahko določi s podpisovanjem skupina volivcev, ki imajo stalno prebivališče v volilni enoti. Potrebno število podpisov je najmanj 1% od števila volivcev v volilni enoti, ki so glasovali za zadnjih rednih volitvah v občinski svet, vendar ne manj kot 15 in ne več kot 1 000.

²³ 50. člen ZLV:

"Vsaka politična stranka v občini lahko določi kandidate za člane občinskega sveta v vsaki volilni enoti. V posamezni volilni enoti lahko določi največ toliko kandidatov, kolikor članov občinskega sveta se voli v volilni enoti.

Politična stranka določi kandidate po postopku, določenem z njenimi pravili. Pri določanju kandidatov smejo sodelovati samo člani stranke, ki imajo volilno pravico in stalno prebivališče v občini. Kandidate določijo s tajnim glasovanjem."

Kandidate za člane občinskega sveta, predstavnike italijanske oziroma madžarske narodne skupnosti, določijo volivci - pripadniki narodne skupnosti v občini s podpisi najmanj 15 volivcev.

Kandidate za člane občinskega sveta - predstavnike romske skupnosti določijo volivci - pripadniki romske skupnosti v občini, s podpisi najmanj 15 volivcev ali organ društvene organizacije Romov v občini.

Volivci določajo kandidate s podpisovanjem.

Kandidate za člane občinskega sveta v posamezni volilni enoti lahko določi s podpisovanjem skupina volivcev, ki imajo stalno prebivališče v volilni enoti. Potrebno število podpisov je najmanj 1% od števila volivcev v volilni enoti, ki so glasovali na zadnjih rednih volitvah v občinski svet, vendar ne manj kot 15.²⁴

Vsaka skupina volivcev iz prejšnjega člena lahko v posamezni volilni enoti določi največ toliko kandidatov, kolikor članov občinskega sveta se voli v volilni enoti.

- Proporcionalne volitve²⁵ - če šteje občinski svet 12 ali več članov

Liste kandidatov za člane občinskega sveta, ki se volijo po proporcionalnem načelu, določijo politične stranke v občini in volivci v volilni enoti.

Na listi kandidatov je lahko največ toliko kandidatov, kolikor članov občinskega sveta se voli v volilni enoti.

Vsaka politična stranka v občini lahko določi po eno listo kandidatov v vsaki volilni enoti.

Listo kandidatov v volilni enoti lahko določi s podpisovanjem skupina volivcev, ki imajo stalno prebivališče v volilni enoti. Potrebno število podpisov je najmanj 1% od števila volivcev v volilni enoti, ki so glasovali za zadnjih rednih volitvah v občinski svet, vendar ne manj kot 15 in ne več kot 1 000.²⁶

²⁴ Če se v času do razpisa rednih volitev spremeni območje občine, če se območje občine razdeli na več volilnih enot ali pa se spremeni območje volilnih enot, ugotovi potrebno število podpisov občinska volilna komisija.

²⁵ Pri proporcionalnih volitvah se glasuje o listah kandidatov v volilni enoti.

Če se glasuje o listah kandidatov, volivec lahko glasuje samo za eno listo kandidatov. Volivec lahko na glasovnici pri listi kandidatov, za katero je glasoval, označi kandidata, ki mu daje pri izvolitvi prednost pred ostalimi kandidati na listi (preferenčni glas). Volivec lahko da preferenčni glas samo enemu kandidatu z liste.

²⁶ V primeru spremembe območja občine ali volilnih enot do razpisa volitev se uporablja določba drugega odstavka 54. člena tega zakona.

Vsaka skupina volivcev lahko določi le eno listo kandidatov.

Kdo lahko kandidira za člana občinskega sveta?

- Kandidat mora imeti stalno prebivališče v volilni enoti, v kateri kandidira za člana občinskega sveta.
- Vsakdo lahko kandidira samo v eni volilni enoti in samo na eni listi kandidatov.
- Za vsako kandidaturo je potrebno pisno soglasje kandidata, ki pa je nepreklicno.

Tako za večinske kot proporcionalne volitve velja, da lahko vsak volivec da podporo s podpisom samo enem predlogu kandidatov, ki se volijo po večinskem načelu, ali samo eni listi kandidatov.

Kandidature oziroma liste kandidatov se predložijo občinski volilni komisiji najpozneje petindvajseti dan pred dnevom glasovanja do 19. ure.

Glede postopka potrjevanja kandidatur oziroma list kandidatov, določanja seznamov potrjenih kandidatur oziroma list kandidatov in njihove objave se smiselno uporabljajo določbe zakona o volitvah v državni zbor.

1.4.3.2.2 Župan

Mladi nadalje z aktivno udeležbo na volitvah (ali celo s kandidiranjem) za **župana**, upoštevaje pristojnosti le tega, prav tako lahko pomembno posredno vplivajo na oblikovanje lokalnih politik.

Vloga župana

- predstavlja in zastopa občino,
- predstavlja občinski svet, ga sklicuje in vodi seje občinskega sveta, nima pa pravice glasovanja,
- predlaga občinskemu svetu v sprejem proračun občine in zaključni račun proračuna, odloke in druge akte iz pristojnosti občinskega sveta,
- skrbi za izvajanje odločitev občinskega sveta,
- skrbi za objavo statuta, odlokov in drugih splošnih aktov občine,
- zadrži objavo splošnega akta občine, če meni, da je neustaven ali nezakonit in predlaga občinskemu svetu, da o njem ponovno odloči na prvi naslednji seji, pri čemer mora navesti razloge za zadržanje,²⁷
- zadrži izvajanje odločitve občinskega sveta, če meni, da je nezakonita, ali je v nasprotju s statutom ali drugim splošnim aktom občine, in predlaga občinskemu svetu, da o njej ponovno odloči na prvi naslednji seji, pri čemer mora navesti razloge za zadržanje,²⁸

²⁷ Če občinski svet vztraja pri svoji odločitvi, s splošni akt objavi, župan pa lahko vloži pri ustavnem sodišču zahtevo za oceno njegove skladnosti z ustavo in zakonom.

- v primeru razmer, v katerih bi bilo lahko v večjem obsegu ogroženo življenje in premoženje občanov, občinski svet pa se ne more pravočasno sestati, lahko sprejme začasne nujne ukrepe, ki jih mora predložiti v potrditev občinskemu svetu takoj, ko se ta lahko sestane.

Volitve župana

Redne volitve županov se opravijo hkrati z rednimi volitvami v občinske svete.

Kandidati za župana se določajo na smiselno enak način kot kandidati za občinski svet, ki se voli na večinskih volitvah.

Kadar določa kandidata za župana skupina volivcev, je potrebno število podpisov najmanj 2% od števila volivcev v občini, ki so glasovali v prvem krogu na zadnjih rednih volitvah za župana, vendar ne manj kot 15 in ne več kot 2500.

Za župana je izvoljen kandidat, ki je dobil večino veljavnih glasov.

Če noben kandidat ni dobil večine glasov, se opravi drugi krog volitev med kandidatoma, ki sta dobila največ glasov.

1.4.3.2.3 Sveti krajevnih, vaških in četrtnih skupnosti²⁹

Kaj so in kakšna je njihova vloga?

Na območju občine se lahko ustanovijo ožji deli občine: krajevne, vaške ali četrtne skupnosti. Pobudo za ustanovitev le teh ali za spremembo njihovih območij lahko da zbor krajanov ali s statutom določeno število prebivalcev dela občine. Občinski svet mora tovrstno pobudo obvezno obravnavati. Pred ustanovitvijo ožjih delov občine oz. spremembo njihovih območij mora občinski svet na zborih krajanov ali na referendumu ugotoviti interes prebivalcev posameznih območij v občini, kjer naj bi bili ustanovljeni ožji deli občine.

Upošteva dejstvo, da so ožji deli občine z vidika uveljavljanja in uresničevanja interesov, prebivalcem le teh najbližje³⁰, pomemben vzvod vpliva na oblikovanje lokalnih politik predstavlja organ ožjega dela občine - svet, ki ga izvolijo volilni upravičenci s stalnim prebivališčem na območju ožjega dela občine.

²⁸Ob zadržanju izvajanja odločitve občinskega sveta župan opozori pristojno ministrstvo na nezakonitost take odločitve. Če občinski svet ponovno sprejme enako odločitev, lahko župan začne postopek pri upravnem sodišču. Če se odločitev občinskega sveta nanaša na zadevo, ki je z zakonom prenešana v opravljanje občini, župan opozori pristojno ministrstvo na nezakonitost oziroma neprimernost take odločitve.

²⁹ 18. člen ZLS

³⁰ 19. b člen ZLS: Ožji del občine, ki ima svet, opravlja naloge, ki se pretežno nanašajo na njegove prebivalce in ki so mu prenesene v izvajanje s statutom občine. Statut občine lahko prenese v izvajanje ožjemu delu občine zlasti naloge, ki se

Svet ožjega dela občine:

- lahko občinskemu svetu predlaga odločitve, ki se nanašajo na ožji del občine;
- če tako določa statut občine, mora občinski svet pred sprejetjem odločitve, ki se nanaša na ožji del občine, pridobiti mnenje sveta ožjega dela občine;
- statut občine lahko določi, da so posamezne odločitve sveta ožjega dela občine veljavne, ko da nanje soglasje občinski svet.

Volitve v svete krajevnih, vaških ali četrtnih skupnosti

Volitve članov svetov četrtnih skupnosti potekajo na smiselno enak način kot volitve v občinski svet.

Za volitve članov svetov krajevnih skupnosti in članov svetov vaških skupnosti kot delov občine pa potekajo na smiselno enak način kot večinske volitve v občinski svet.

Kandidate za člane sveta krajevne, vaške oziroma četrtne skupnosti lahko določi s podpisovanjem skupina najmanj desetih volivcev.

Kandidate za člane sveta krajevne, vaške oziroma četrtne skupnosti lahko določi tudi politična stranka. Pri določanju kandidatov morajo sodelovati člani stranke, ki imajo volilno pravico in stalno prebivališče v občini.

Volilno pravico imajo volivci s stalnim prebivališčem v krajevni, vaški oziroma četrtni skupnosti.

1.4.3.2.4 Državni svet

Državni svet kot del zakonodajne veje oblasti je skladno z 96. členom ustave tudi nosilec lokalnih interesov, saj kar 22 članov – predstavnikov lokalnih interesov predstavlja večino od štirideset članov državnega sveta. Navedena večina je izredno pomembna, saj lokalnim skupnostim nalaga ključno vlogo in odgovornost v okviru delovanja zakonodajne veje oblasti na nacionalni ravni, še posebej ob upoštevanju pristojnosti državnega sveta (97. člen ustave): zakonodajna iniciativa, posvetovalna funkcija, suspenzivni veto, zahteva za razpis zakonodajnega referendumu, zahteva za parlamentarno preiskavo.

nanašajo na:

- lokalne javne službe,
 - vzdrževanje krajevnih cest in drugih javnih površin,
 - upravljanje s premoženjem, namenjenim za potrebe krajevnega prebivalstva,
 - pospeševanje kulturne in drugih društvenih dejavnosti.
- Podrobneje se naloge, ki se prenesejo v izvajanje ožjim delom občine določijo z odlokom.*

1.4.4 Oblike in sredstva informiranja, komunikacije oziroma participacije

Sodobna tehnologija prinaša vrsto novih možnosti, oblik in sredstev komunikacije, vendar je kljub širokemu naboru potrebno ugotoviti, katero sredstvo oziroma oblika informiranja in komunikacije je v danem primeru – upošteva vsebino participacije, lokalnih (geografskih) posebnosti, dostopnosti do posameznih sredstev komunikacije, ipd., najbolj učinkovita.

Tako mladi kot predstavniki lokalnih oblasti bi morali pred oblikovanjem in sprejemanjem posameznih odločitev oziroma politik pozorno preučiti, katere oblike oziroma sredstva sporočanja so z vidika aktivne participacije čim širše skupine mladih, sploh pa tistih, ki jih vsebina najbolj zadeva, najustreznejše oziroma najbolj učinkovite.

Pri tem je nujno upoštevati tudi dostopnost posameznih skupin mladih do sredstev informiranja in komunikacije ter njihovo zainteresiranost za uporabo.

Najbolj optimalna je kombinacija tako sodobne tehnologije (spletna orodja) kot tradicionalnih metod komunikacije (pošta, telefon, telefax, neposredna pogovorna komunikacija – sestanki, pa tudi objave v sredstvih javnega obveščanja,...).

1.4.4.1 Neposredna osebna komunikacija

Kljub praviloma neformalni in pravno nezavezujoči naravi osebne komunikacije, ki običajno poteka v obliki **sestankov**, **srečanj**, pa tudi v obliki **telefonskih pogovorov**, je tovrstno vzpostavljanje in vzdrževanje stikov ter komunikacija na lokalni ravni za ugotovitev potreb in interesa ciljne skupine občanov – npr. mladih ključna in je nikakor ne gre zanemariti.

O ključnem pomenu neposrednega osebnega stika mladih ter oblikovalcev politik za jasno opredelitev problemov ter iskanje ustreznih rešitev le teh se morajo zavedati tako mladi kot oblikovalci lokalnih politik, pa tudi skupnost v celoti ter kar se da vzpodbujati tovrstne oblike komunikacije.

Prav vzpodbujanje, vzpostavitev ter ohranjanje pogoste in razširjene neposredne osebne komunikacije predstavlja enega poglobitvinih predpogojev za vključujočo in demokratično družbo na lokalni ravni, saj občanom daje občutek njihove vrednosti ter pomena pri oblikovanju pravnega in družbenega lokalnega reda.

Prednosti tovrstnega pristopa so številne: omogoča neposredno, dvosmerno izmenjavo stališč, mnenj, argumentov predvsem pa neposredno usklajevanje, pogajanje, iskanje kompromisov, itd. Zaradi praviloma neformalne narave tovrstne participacije je priporočljiv končni zapis sprejetih stališč in dogovorov, ki vsaj delno zagotavlja politično – moralno zavezo k spoštovanju dogovorjenega.

Zaradi praviloma nezavezujoče narave posredovanih stališč ter dogovorov, oblikovanih v okviru tovrstne komunikacije oziroma participacije, ki je zlasti odločilna v fazi oblikovanja lokalnih politik, je nujno kombiniranje s pravno formalnimi – predpisanimi oblikami participacije – npr. zbor občanov, ljudska iniciativa, itd.

Seveda pa obstajajo tudi **negativne plati** tovrstne komunikacije, ki se kažejo zlasti v primerih nekompatibilnosti sogovornikov, nepripravljenosti za poslušanje argumentov sogovornika, pri čemer lahko konflikt ali blokada v tovrstni komunikaciji vodi v ovirano participacijo tudi nadalje.

Spričo navedenega je nujna strpnost, razumevanje in spoštovanje sogovornikov ter temeljita vnaprejšnja priprava.

1.4.4.2 Pisna komunikacija

Pisna komunikacija lahko poteka v več oblikah oziroma s pomočjo različnih komunikacijskih sredstev – tako klasičnih: preko pošte (pisemske pošiljke), osebna vročitev napisanega, kot tudi sodobnih informacijskih tehnologij: elektronska pošta, pa tudi preko telefaksa, itd.

Za razliko od ustne komunikacije, ki omogoča neposredno izmenjavo stališč in mnenj sogovornikov ter morebitno prilagajanje trenutni situaciji, pogajanja, je pisna komunikacija bolj toga in formalna, saj so tako participacija sama kot njena vsebina – stališča, ipd. dokumentirana in jih ni mogoče takoj spremeniti oziroma prilagoditi kar pa po drugi strani predstavlja tudi prednost, saj so stališča tako mladih občanov kot nosilcev lokalne oblasti jasno zabeležena, kar pa v večji meri onemogoča morebitno manipulacijo in sprenevedanje.

Zaradi trajne narave zapisanega – predlaganega je nujno preiščeno in kakovostno oblikovanje oziroma formuliranje sporočila. Prednost preiščenega vključevanja v okviru pisne komunikacije predstavlja tudi dejstvo, da sta čas in prostor participacije običajno odmaknjena od oblikovalcev politik ter omogočata primeren čas in mir za oblikovanje predlogov, argumentov, itd. – Zaradi odsotnosti neposrednih zunanjih pritiskov je ta oblika še posebej primerna za tiste, ki neposrednega soočenja bodisi niso vajeni bodisi jim ne ustreza – četudi zaradi nekompatibilnosti oziroma morebitne osebne nedostopnosti oblikovalcev politik.

1.4.4.3 Sredstva javnega obveščanja

Vloga sredstev javnega obveščanja je v prvi vrsti informativna – gre za posredovanje informacij širšemu krogu naslovnikov – bodisi bralcem – na lokalni ravni običajno občanom (časniki, lokalna glasila, itd.), bodisi poslušalcem (radio), bodisi gledalcem (televizija). Širši krog naslovnikov dosegajo tudi objave, posredovanje informacij na internetu – svetovnem spletu, katerega uporabniki so običajno v največji meri prav mladi.

Za transparentnost oblikovanja in sprejemanja odločitev in lokalnih politik so sredstva javnega obveščanja najbolj primerna, saj se le občani, ki so dovolj obveščeni, lahko pravočasno in kakovostno vključujejo v postopek oblikovanja in odločanja oziroma se vsaj počutijo vključene. Slednjega se morajo še zlasti zavedati nosilci oblasti in si ves čas v čim večji meri prizadevati za sprotno, zadostno in kakovostno posredovanje informacij s kombiniranjem različnih oziroma čim večjega števila sredstev javnega obveščanja, saj je le tako mogoče doseči čim večji krog občanov.

Zaradi široke in pogoste uporabe svetovnega spleta s strani mladih, so sprotne objave na spletu v današnjem času skorajda že obvezne.

Sredstva javnega obveščanja zaradi široke ciljne publike lahko predstavljajo izredno učinkovito neformalno sredstvo participacije tudi na strani (mladih) občanov. Iz sredstev informiranja se tako lahko preoblikujejo v sredstvo komunikacije – sporočanja mnenj, stališč glede določenih problematik, oblikovanja politik. V tem primeru naslovniki niso zgolj oblikovalci in nosilci lokalnih politik, temveč tudi preostala lokalna javnost, ki lahko jasno in pozorno spremlja uspešnost participacije, pripravljenost in odziv lokalnih oblasti na posredovana stališča in predloge, in kar je najpomembnejše – tako kritike kot pohvale, posredovane s strani ciljnih skupin občanov.

Pri tem je zlasti pomembno dvoje:

- posredovane informacije, stališča morajo biti v čim večji meri verodostojna in realna, zaradi možnosti zlorab medijev je tudi s strani javnosti potrebna presoja s kritično mero razuma,
- čeprav gre za neformalne oblike informiranja, pa tudi komunikacije, je vrednost le teh z moralno političnega vidika neprecenljiva, kar se lahko hitro pokaže na naslednjih lokalnih volitvah.

1.4.4.4 Spletna orodja (e-orodja)³¹ – e-participacija

E-participacija predstavlja odprt prostor za vključitev civilne družbe v postopke odločanja z uporabo različnih spletnih orodij.

Spričo številnih obstoječih, pa tudi razvijajočih se oblik e-participacije je primarno potrebno ugotoviti, **katere oblike e-participacije so najustreznejše** za vključitev mladih v odločanje o zadevah, ki jih zadevajo, na lokalni ravni, v slovenskem prostoru. Pri tem je potrebno izhajati iz interesov in tehnoloških zmožnosti in znanj mladih občanov ter primernosti uporabe določenih orodij v namene vzpostavitve čim širše ter učinkovite participacije.

Kljub vse bolj razširjeni uporabi internetnih orodij komunikacije na strani mladih, pa je pri oblikovanju različnih oblik komunikacije potrebno upoštevati, da »spletna« komunikacija lahko povzroča tudi **negativne učinke**, saj ne omogoča participacije tistim mladim, ki dostopa do računalnika oziroma do svetovnega spleta nimajo, nadalje lahko zaradi neprilagojenosti spletnih strani participacije izključuje mlade s posebnimi potrebami, kot so slepi, itd.³² Spričo navedenega je nujna tudi ohranitev tradicionalnih – ne s svetovnim spletom povezanih oblik participacije.

³¹Vir: <http://www.e-participacija.si/si>

³² Bela knjiga: Vključevanje mladih v oblikovanje lokalnih politik

Z vidika **enakopravnosti pri dostopu do e-participacije** ter zagotovitve učinkovite udeležbe mora prednostno nalogo oblasti lokalne samouprave predstavljati zagotovitev enakega dostopa mladim občanom do informacijskih virov – ne glede na njihove ekonomske in socialne okoliščine, geografsko lokacijo ali druge izključujoče elemente.

Za zagotovitev čimvečje dostopnosti mladih do internetnih orodij in posledično e-participacije bo s strani predstavnikov lokalnih oblasti in družbe v celoti potrebno:

- ustrezno izobraziti in informirati mlade za uporabo spletnih orodij e-participacije - bodisi v okviru izobraževalnega sistema bodisi izven njega – s pomočjo tradicionalnih oblik obveščanja;
- zagotoviti ustrezno infrastrukturo – dostopnost spletnih orodij – bodisi na javno dostopnih mestih bodisi z ustrezno strokovno in finančno vzpodbudo za zasebno uporabo.

Elektronska demokratizacija³³ pomeni uporabo informacijsko komunikacijskih tehnologij (IKT) za izboljševanje predstavnškega modela demokracije. V ta namen se IKT za spodbujanje politične participacije državljanov in civilne družbe v okviru e-uprave uporabljajo za:

- izboljševanje spletnega dostopa do informacij javnega značaja in
- komunikacijo z državljani s pomočjo e-pošte.

Spletna orodja e- demokracije lahko glede na vsebino, namen in čas (fazo) uporabe v postopku oblikovanja oziroma sprejemanja odločitev nosilcev oblasti razdelimo na tri večje skupine³⁴:

- informacijska orodja e – demokracije
- komunikacijska orodja e-demokracije
- odločevalska orodja e-demokracije.

1.4.4.4.1 Informacijska orodja e-demokracije

³³ Delakorda, Simon / Delakorda, Matej / Lukšič A. Andrej (2006) *Sodobna E-uprava: od zadovoljnega uporabnika do vključenega državljana*

³⁴ Vir: <http://www.e-participacija.si/si>

Informacijska orodja e-demokracije so namenjena dostopu javnosti do informacij javnega značaja oziroma informiranju o zadevah javnega pomena, vključno z veljavnimi predpisi ter drugimi (uradnimi) dokumenti s področja državne, lokalne oziroma družbene ureditve. Državljanom omogočajo vpogled v delovanje političnega sistema oziroma informiranost, ki pa predstavlja nujen predpogoj za vključevanje državljanov postopek oblikovanja in sprejemanja političnih odločitev ter nenazadnje demokratizacijo skupnosti.

Mednje uvrščamo elektronski dostop in spletno oglasno desko.

Elektronski dostop

Elektronski dostop pomeni uporabo interneta - svetovnega spleta za izboljševanje in dopolnjevanje dostopa do uradnih dokumentov, zakonodaje, postopkov, storitev in političnih informacij javnega značaja.

Elektronski dostop povečuje možnosti za informiranost ter vključenost državljanov v delo odločevalskih institucij, vendar pa na žalost ne omogoča dvosmerne interakcije oziroma komunikacije državljanov s predstavniki oblasti, zato ga je potrebno kombinirati z drugimi orodji komunikacije, pa tudi odločanja.

V praksi gre za najpogosteje uporabljeno spletno orodje, ki pa je ob predpostavki ciljne skupine mladih, največjih uporabnikov spleta, na lokalni ravni za pritegnitev in participacijo mladih že neizogibno potrebno. Dostop do informacij naj bo oblikovan zanimivo, prilagojen posameznim interesnim skupinam mladim.

Elektronski dostop do informacij javnega značaja je v Sloveniji urejen z Zakonom o dostopu do informacij javnega značaja³⁵.

E-dostop še vedno predstavlja prevladujoče orodje e-demokracije v Sloveniji – npr.:³⁶

- spletne strani ministrstev Vlade Republike Slovenije:
 - tipsko urejena rubrika »Zakonodaja in dokumenti«, v kateri so javno dostopni veljavni zakoni, predpisi in podzakonski akti, zakoni in predpisi v pripravi, zakonodaja EU, mednarodne pogodbe ter pomembni dokumenti s področja delovanja posameznega ministrstva.
 - rubrika »Informacije javnega značaja«, v kateri so dostopne informacije o uradnih osebah, katalogu javnih informacij, katalogu zavezanih organov, opis dostopa do javnih informacij, letna poročila, poročila o izvajanju zakonov in ostale informacije javnega značaja.
- dostop do informacij javnega značaja v rubriki e-demokracija na Državnem portalu e-uprave, kjer je urejen dostop do veljavne zakonodaje Republike Slovenije (Register predpisov in Uradni list RS), predlogov aktov in zakonov v postopku sprejemanja v Državnem zboru,

³⁵ Zakon o dostopu do informacij javnega značaja (ZDIJZ); Ur.l. RS, št. 24/2003, 61/2005, 96/2005-UPB1, 109/2005-ZDavP-1B, 113/2005-ZInfP, 28/2006, 51/2006-UPB2, 117/2006-ZDavP-

³⁶ Delakorda, Simon / Delakorda, Matej / Lukšič A. Andrej (2006) Sodobna E-uprava: od zadovoljnega uporabnika do vključenega državljana

vladnih gradiv v postopku obravnave (vpogled v odločanje), upravnih podatkov informacijskega servisa podatkov e-uprave (ISPO), uradno prečiščenih besedil zakonov, podatkov o volilnih izvidih in referendumih, spletnih povezav do institucij Evropske unije³⁷, itd.

- katalog informacij javnega značaja³⁸
- pomemben vir informacij javnega značaja predstavlja tudi spletna stran Urada vlade za informiranje³⁹, idr.

Spletna oglasna deska

Gre za uporabo svetovnega spleta za javno objavlanje informacij, sporočil, obvestil, mnenj, stališč, novic o zadevah javnega pomena. Lahko omogoča podajanje komentarjev na objavljene vsebine, vendar pogosto ob predpostavki predhodne registracije, ki vsaj delno zagotavlja preglednost in verodostojnost posredovanega oziroma komentiranega.

1.4.4.4.2 Komunikacijska orodja e-demokracije⁴⁰

Spletna orodja, uporabljena v procesih komunikacije z institucijami politične oblasti se lahko uporabljajo za posvetovanje, anketiranje, vlaganje peticij, izmenjavo stališč na forumih, pisanje političnih dnevnikov, neposredno komunikacijo nosilcev oblasti z državljani v obliki spletnih klepetalnic, itd.

Na strani nosilcev oblasti je, da se odločijo, katere oblike spletnih orodij komunikacije so za povečanje participacije mladih pripravljeni izvajati. Vsekakor je priporočljivo uvesti in izvajati čim več oblik spletnih orodij, ki omogočajo čim učinkovitejšo, odzivno in neposredno izmenjavo predlogov, stališč in mnenj, seveda ob predpostavki ustrezne kulturne ravni komuniciranja, ki vodi do ustreznih rešitev in kompromisov ter končnega cilja - zadovoljne in dejavne celotne skupnosti občanov.

Mestna občina Celje na svojem informativnem portalu na spletni strani <http://moc.celje.si/>, ponuja spletno storitev **servis 48** (<http://www.servis48.si/>) - interaktivno, javno dostopno storitev Mestne občine Celje, s katero mestna občina Celje želi vzpodbuditi občanke in občane, da sodelujejo pri ustvarjanju boljše in lepše podobe mesta ter sočasno povečati preglednost delovanja občinske uprave in kontrolo nad strokovnimi službami, javnimi podjetji, koncesionarji in drugimi izvajalci storitev. Preko navedene storitve, ki od uporabnikov ne zahteva predhodne registracije, je mogoče posredovati ideje, predloge ali vprašanja o področjih, za katere skrbi Mestna občina Celje. Le te skrbnik navedenega servisa v najkrajšem možnem času posreduje odgovornim strokovnim službam na Mestni občini Celje in ga javno objavi na spletu. Z objavo vprašanja začne teči 48 urni rok za izvajanje aktivnosti oziroma objavo odgovora. Na željo pobudnika se mu odgovor posreduje po elektronski pošti

³⁷ Rubrika e-demokracija na državnem portalu E-uprava je dostopna na spletnem naslovu <http://e-uprava.gov.si/e-uprava/edemokracija.euprava>.

³⁸ Centralni katalog informacij javnega značaja je dostopen na spletnem naslovu <http://www.ckijz.gov.si/>.

³⁹ Spletna stran Urada vlade za informiranje :<http://www.uvi.gov.si/slo/>.

⁴⁰ Vir: <http://www.e-participacija.si/si>

ali po telefonu. Z objavo odgovora vprašanje lahko dobi status "v delu", kar pomeni, da je zadeva v reševanju ali pa status "končano", kar pomeni, da je zadeva zaključena. Če se vprašanje nanaša na zadeve, za katere ima celjska občina predvidene kratkoročne ali dolgoročne aktivnosti, vprašanje dobi tovrstno ustrezno oznako oziroma status. Primarni namen navedenega servisa predstavlja izboljšanje podobe mesta – poprava ali odprava stvari, ki kazijo podobo mesta in sicer v relativno kratkem času, če je to le mogoče (48 ur). Spletna stran servisa vsebuje opozorilo, da predmetna storitev Servisa 48 ne nadomešča upravnih postopkov, ki jih vodi Mestna občina Celje in so določeni z zakonom.

Navedeni servis predstavlja vzoren zgled možnosti pritegnitve občanov k aktivnemu udejstvovanju na lokalni ravni ter sodelovanja z občinsko upravo ter izvajalci javnih služb, pa pri soustvarjanju podobe matičnega lokalnega življenjskega okolja.

Elektronsko posvetovanje

Elektronsko posvetovanje omogoča spletno posredovanje komentarjev, pripomb in dopolnil s strani državljanov, strokovnjakov, interesnih skupin in nevladnih organizacij o predhodno opredeljenem vsebinskem vprašanju, temi oz. predlogu predpisa, strategije ali zakona na področju posamezne politike. Uporablja se v postopku oblikovanja politik, pred sprejemanjem političnih odločitev, za ugotovitev potreb, stališč in odziva zainteresirane javnosti.

Je izrednega pomena za krepitev participacije in legitimnosti sprejetih odločitev, sploh v primerih, ko odločevalci v čim večji možni meri upoštevajo s strani državljanov posredovane vsebine oziroma v primeru neupoštevanja le teh to ustrezno vsebinsko utemeljijo in utemeljitev državljanom tudi posredujejo.

Za učinkovito ter legitimno e-posvetovanje je nujna vnaprejšnja opredelitev cilja posvetovanja, postopka posvetovanja, vloge udeležencev posvetovanja ter obveznosti odločevalcev glede upoštevanja posredovanih vsebin s strani zainteresirane javnosti.

Elektronska anketa⁴¹

Elektronske ankete se uporabljajo za ugotavljanje javnega mnenja in stališč glede javnih zadev preko oziroma z uporabo svetovnega spleta. V praksi jih pretežno uporabljajo mediji, politične stranke, nevladne organizacije, javne institucije, idr.

Upošteva dejstvo, da gre za ugotavljanje mnenja preko svetovnega spleta, ki je dnevno uporabljeno komunikacijsko orodje mladih, kar posledično omogoča hitro "testiranje" javnega utripa v posameznih zadevah in tudi širše, predlagamo, da na lokalni ravni ob pristopu k reševanju posameznih problematik oziroma urejanju področij, ki zadevajo mlade, v postopku oblikovanja politik, lokalne oblasti v čimvečji meri **predhodno** vsaj kontrolno uporabijo tovrstne ankete, ki precej hitro lahko podajo vsaj določeno sliko javnega mnenja, ki pa jo je potrebno interpretirati previdno – odvisno od načina izvedbe ankete oziroma načina sodelovanja anketiranih, po

⁴¹ Primeri/povezave:
[e-ankete na Državnem portalu RS \(e-uprava\)](#)
[strukturirani vprašalnik občine Kamnik](#)
[e-anketa na Evropskem mladinskem portalu](#)

možnosti v kontrolni kombinaciji z drugimi spletnimi orodji komunikacije.

E-ankete so lahko koristne tudi v **poznejši fazi** – bodisi za ugotavljanje javnega mnenja o sprejetih politikah, bodisi o zadovoljstvu glede izvajanja le teh. Za uporabo oziroma udeležbo čim širšega kroga (mladih) anketirancev ter posledično reprezentativni vzorec le teh je nujno, da so e-ankete oblikovane privlačno, zanimivo, da so vprašanja zastavljena jasno, da so mladim čimbolj dosegljive – objava na ustreznih, s strani mladih uporabljenih spletnih straneh, ter da je iz njih razvidno, čemu so namenjene (npr. izboljšanju položaja mladih na posameznih področjih življenja), kako in zakaj bodo rezultati le teh uporabljeni.

Elektronska peticija⁴²

Elektronska peticija omogoča uresničevanje **ustavne pravice do peticije (45.člen ustave RS)**, skladno s katero ima vsak državljan pravico do vlaganja peticij in do drugih pobud splošnega pomena, in sicer z uporabo svetovnega spleta.

Pri e-peticiji gre za vnaprej pripravljen spletni obrazec, v katerega državljani, ki želijo sprožiti e-peticijo, vpišejo naslov peticije, vsebino (predlog, zahteva ali pobuda) in dodajo gradiva za njeno utemeljitev. Ostali državljani lahko peticijo preberejo in jo z elektronskim podpisom oziroma vnosom osebnih podatkov tudi podprejo.

Optimalno je kombiniranje tovrstnih peticij z drugimi spletnimi orodji participacije – npr. elektronskim forumom, itd., učinkovitost tovrstne participacije pa je odvisna od vmeščenosti le te v proces oblikovanja in sprejemanja odločitev.

Skladno s 227. členom Pogodbe o delovanju Evropske unije imajo vsi državljani Unije in vse fizične ali pravne osebe s prebivališčem ali statutarnim sedežem v eni od držav članic pravico, da samostojno ali skupaj z drugimi državljani ali osebami naslovijo na Evropski parlament peticijo glede vprašanj, ki sodijo na področje delovanja Unije in ki jih neposredno zadevajo.

Peticija je lahko v obliki pritožbe ali zahteve, govori pa lahko o zadevah v javnem ali zasebnem interesu.

Vloži se lahko po pošti ali v elektronski obliki (obrazec na spletu).

Predstavlja lahko posamezno zahtevo, pritožbo ali opombo o izvajanju zakonodaje EU, ali poziv Evropskemu parlamentu, naj sprejme stališče o določeni zadevi. Tovrstne peticije dajejo Evropskemu parlamentu možnost, da opozori na kakršne koli kršitve pravic evropskih državljanov s strani države članice, lokalnih oblasti ali druge institucije.

⁴² Primeri e-peticij:

[e-peticije Škotskega parlamenta](#)

[e-peticije predsedniku vlade Združenega kraljestva](#)

[sistem e-peticij za civilno družbene akterje v Sloveniji](#)

[Petition.org](#)

Postopke za vložitev peticije pri Evropskem parlamentu si lahko ogledate na spletni strani:

[e-peticije Evropskega parlamenta](#)

(<http://www.europarl.europa.eu/parliament/public/staticDisplay.do?id=49&language=SL>), na kateri je objavljen tudi obrazec za spletno vložitev prijave.

Elektronski forum⁴³

Gre za interaktivno spletno aplikacijo, ki (državljanom) omogoča medsebojno izmenjavo individualnih stališč, pogledov in mnenj o javnih temah, katere lahko predhodno izberejo oziroma določijo sami.

Tovrstni forumi se med seboj razlikujejo glede vsebine in kroga uporabnikov:

- javnost – javni forumi,
- politiki – politični forumi,
- strokovnjaki – strokovni forumi, itd.

Razlike so lahko tudi v času uporabe:

pred, po ali pa neodvisno od sprejemanja političnih odločitev

Lahko so moderirani, za vključitev v proces odločanja pa so nujno natančno določena pravila razpravljanja, postopek registracije, časovni okvir in moderatorska ekipa, ki objavlja povzetke razprave in pripravi končno poročilo.

Politični spletni dnevnik⁴⁴

Gre za objavlanje političnih vsebin v interesu avtorja oz. avtorjev: politiki, državljani, interesne skupine itd. Bistven del interaktivnega sporočanja predstavlja možnost komentiranja vsebin s strani obiskovalcev.

Navedeni dnevnik sicer ne omogoča širšega in institucionaliziranega javnega razpravljanja, vseeno pa državljanom omogoča sooblikovanje javnega mnenja, predstavnikom oblasti pa objavlanje stališč in komuniciranje z državljani.

Spletne klepetalnice

Spletne klepetalnice omogočajo interaktivno komunikacijo v realnem času. Namenjene so pogovorom med političnimi predstavniki in državljani oz. med državljani samimi o zadevah javnega pomena - teme so lahko splošne ali konkretne. Praviloma trajajo krajše časovno obdobje in so predhodno napovedane. Praviloma so moderirane in zahtevajo predhodno registracijo, po zaključku se objavi transkript klepeta ali povzetek oziroma

⁴³ Primer e-foruma:
[e-forum Pogovori o Novem mestu](#)

⁴⁴ Primer: [spletni dnevnik E-demokracija.si](#)

sporočilo za javnost.

1.4.4.3 Spletna orodja odločanja

Odločanje z uporabo svetovnega spleta je običajno namenjeno soodločanju državljanov oziroma iskanju soglasju le teh s strani organov odločanja. Navedeno se lahko odvija tudi v elektronskih oblikah glasovanja oziroma volitev ter v elektronski obliki referendumu.

Elektronsko glasovanje (e-volitve)

Sodobne demokracije temeljijo na načelu ljudske suverenosti, pri katerem je nosilec oblasti v posamezni družbi ljudstvo. Ljudstvo izvršuje svojo oblast neposredno oziroma po voljenih predstavnikih. Volitve omogočajo volivcem neposreden vpliv na sestavo oblastnih, reprezentativnih organov odločanja, posledično pa tudi posreden vpliv na odločitve, ki jih ti sprejemajo. Z volitvami volivci podelijo izvoljenim predstavnikom organov odločanja mandat, pooblastilo za odločanje v imenu volivcev o najpomembnejših družbenih vprašanjih.

E-glasovanje oziroma e-volitve omogočajo izbor političnih predstavnikov preko svetovnega spleta. Za izvedbo le tega je potrebna uvedba mehanizmov za spletno registracijo volivcev. Namen uvedbe elektronskega glasovanja je vsekakor večja volilna oziroma glasovalna udeležba, kar bi bilo sicer smiselno zlasti z vidika participacije mladih, ob upoštevanju njihove uporabe svetovnega spleta oziroma spletnih orodij. Pri tem je potrebno upoštevati dostopnost do svetovnega spleta – zlasti z vidika posameznih družbenih skupin, zaradi česar je uvedba elektronskega glasovanja smiselna kot dopolnitev klasičnemu načinu glasovanja oziroma volitev, vsaj v začetni fazi – do uvedbe ustrezne informacijske infrastrukture, ki omogoča enakopraven dostop do spletnih orodij glasovanja.

Elektronski referendum

Elektronski referendum omogoča državljanom izražanje stališč o konkretnem vprašanju javnega pomena oziroma rešitvi le tega, ki naj bi jo sprejela javna oblast, in sicer preko svetovnega spleta. Gre za neposredno participacijo državljanov v procesu odločanja. Tako kot pri klasičnem referendumu so oblike e-referenduma lahko različne, rezultati pa zavezujoči ali nezavezujoči.

Ob upoštevanju dejstva, da so najbolj množični uporabniki spletnih orodij prav mladi, razširitev volitev, pa tudi glasovanj v drugih postopkih (npr. na referendum), ob dosledni zagotovitvi osnovni načel volilnega prava (tajnost glasovanja, osebno glasovanje, itd.), lahko pomembno prispeva k participaciji mladih ter posledično državljanov v celoti.

Širitev uporabe spletnih orodij naj bi vodila tudi k večji participaciji in demokratizaciji.

Za uspešno uvedbo elektronskega glasovanja je primarno potrebno zagotoviti ustrezne tehnične pogoje oz. podporo ter spremeniti normativni okvir – volilno zakonodajo, ki bo zajela in regulirala uporabo informacijske komunikacijske tehnologije pri izvedbi volitev oz. elektronskega glasovanja. Naslednji korak predstavlja sprememba družbene zavesti v smeri naklonjenosti posodobitvi glasovanj s pomočjo IKT – vzpostaviti je

potrebno zaupanje, odpraviti dvome in strahove glede takšnega načina glasovanja.

2 PARTICIPACIJA MLADIH NA LOKALNI RAVNI

2.1 EVROPSKA UNIJA

Enega glavnih ciljev evropske mladinske politike predstavlja zagotavljanje možnosti za vključevanje mladih v procese odločanja in motiviranje mladih za aktivnejšo udeležbo v političnem, ekonomskem in družbenem življenju.

Okvir za sodelovanje na področju mladine z **odprto metodo koordinacije**⁴⁵ kot ustrezno obliko sodelovanja je bil na ravni Evropske unije postavljen leta 2001 z **Belo knjigo Evropske komisije Nova spodbuda za evropsko mladino**⁴⁶. Svet je potrdil odločitev za štiri prednostna področja evropskega sodelovanja na področju mladine: družbeno udejstvovanje (participacija), informiranje, večje poznavanje in boljše razumevanje mladih ter prostovoljne aktivnosti med mladimi.

Ključni akterji odprte metode koordinacije (OMK) na evropski ravni so Evropska komisija, Svet Evropske unije, Evropski parlament, Evropski ekonomsko-socialni odbor in Odbor regij ter Evropski mladinski forum⁴⁷, ki mladim omogoča aktivno sodelovanje v procesu oblikovanja bodoče Evrope in družbe z namenom izboljševanja življenjskih pogojev mladih evropskih državljanek in državljanov.

Na ravni držav članic ključne akterje v OMK predstavljajo nacionalne oblasti, mladinski sveti, mladinski sveti lokalnih skupnosti, mladinske organizacije, mladinski centri in mladi.

Resolucija Sveta o skupnih ciljih na področju participacije in informiranja mladih, z dne 25. 11. 2003, je z namenom uvedbe in podpore mehanizmov za spodbujanje aktivnega državljanstva ter dviga vrednosti in pomena učinkovite participacije v demokratičnem življenju, kot **možne ukrepe za povečanje participacije mladih v lokalnem družbenem življenju predvidela:**

- Spodbujanje vključevanja mladih v sodelovalne strukture (npr. nevladne organizacije – NVO, društva, prostovoljno delo, lokalne mladinske svete itd.) in spodbujanje aktivnosti mladinskih NVO ob upoštevanju njihove neodvisnosti in avtonomije;
- spodbujanje razvoja aktivnosti, pobud in projektov, namenjenih neposrednemu vključevanju mladih na regionalni in lokalni ravni;
- promocija in večje priznavanje doseženega dela staršev, mladinskih delavcev in ostalih;
- pregled kvalitativnih metod za ocenjevanje participacije mladih;
- jasnejša opredelitev ovir na poti udejstvovanja določenih skupin in mladih s posebnimi potrebami ter spodbujanje ukrepov in mehanizmov za premagovanje teh ovir.

⁴⁵ *Odrpta metoda koordinacije (OMK) je posebno poimenovanje postopkov sodelovanja držav članic EU ter evropskih institucij na tistih področjih, kjer pogodbe o ustanovitvi evropske skupnosti dajejo zelo malo ali nič pristojnosti za neposredno delovanje institucij v okviru EU.*

⁴⁶ *Bela knjiga Evropske komisije: Nova spodbuda za evropsko mladino, COM (2001) 681 final*

⁴⁷ <http://www.youthforum.org>

Strategija EU za mlade – vlaganje v mlade in krepitev njihove vloge in položaja⁴⁸ priznava, da so mladi ena najbolj ranljivih družbenih skupin, zlasti v sedanji gospodarski in finančni krizi ter da so veliko bogastvo v naši starajoči se družbi, in za cilje postavlja ustvaritev **več priložnosti** za mlade v izobraževanju in zaposlovanju, izboljšanje dostopa in polno udeležbo vseh mladih v družbi, spodbujanje vzajemne solidarnosti med družbo in mladimi.

Na temelju sporočila Evropske komisije o novi strategiji EU so mladinski ministri EU sprejeli novi okvir za evropsko sodelovanje na področju mladine od 2010 do 2018⁴⁹.

Resolucija o aktivnem vključevanju mladih (2010-2018)⁵⁰ opozarja na zaskrbljujoče podatke o brezposelnosti mladih v Evropi (vsak peti mladi v starosti do 25 let nima zaposlitve, vsak peti mladi starosti med 18 in 24 je na robu praga revščine); na negativne učinke ekonomske in finančne krize, še posebej za skupine mladih v ranjivejših življenjskih situacijah in na robu izključenosti; na potrebo po kakovostnih (varnih) zaposlitvah; in na demografske izzive, ki kličejo po med-generacijskih odgovorih, dialogu in solidarnosti. Resolucija poudarja tudi pomen pozornosti do mladih v kontekstu razvijanja konkurenčne, vključujoče in trajnostne Evrope 2020; pomen polne vključenosti mladinskih politik - kot so mobilnost, participacija, neformalno in priložnostno učenje, prostovoljne dejavnosti in mladinsko delo, v njeno uresničevanje; pomen spodbujanja politik, ki pomagajo mladim pri njihovem vključevanju na trg dela in v družbo, ter politik, ki bodo dale mladim znanja, spretnosti in kompetence, ki jih potrebujejo, če želijo prispevati k razvijanju na znanju temelječih ekonomije in družbe.

2.2 PARTICIPACIJA MLADIH V SLOVENIJI

2.2.1 Izhodišče

V **Sloveniji mladinske politike so**, vendar gre pogosto za nepovezane skupke ukrepov, ki jih lahko identificiramo kot mladinske politike. Na lokalni ravni se sicer izvajajo ukrepi, ki jih prištevamo med ukrepe s področja mladinskih politik, vendar pogosto niso opredeljeni kot mladinske politike. Predvsem zaskrbljujoče je, da **mladinskih politik pogosto ne sooblikujejo mladi oziroma jih sooblikujejo v redkih lokalnih okoljih**.

Izhodišče problema predstavlja dejstvo, da ukrepi, ki se s strani lokalnih skupnosti v Sloveniji oblikujejo, sprejemajo in izvajajo ter vplivajo na položaj mladih, mladim pogosto ne izboljšujejo položaja (zaposlovanje, štipendiranje, stanovanjska problematika, vključenost mladih v procese politične participacije), kljub temu, da se pomemben del

⁴⁸ SOC/349; *Strategija EU za mlade*

Mnenje EESO o sporočilu Komisije Svetu, Evropskemu parlamentu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij, 01.09.2009, Strategija EU za mlade – vlaganje v mlade in krepitev njihove vloge in položaja – Prenovljena odprta metoda koordinacije za obravnavo izzivov in priložnosti za mlade, COM(2009) 200 konč.

⁴⁹ COUNCIL RESOLUTION (of 27 November 2009) on a renewed framework for European cooperation in the youth field (2010-2018); http://ec.europa.eu/youth/pdf/doc1648_en.pdf

⁵⁰ Resolution of the Council and of the representatives of the governments of the member states, meeting within the Council, on the active inclusion of young people: combating unemployment and poverty; 3013th EDUCATION, YOUTH AND CULTURE Council meeting Brussels, 11 May 2010

ukrepov s področja stanovanjske, štipendijske in zaposlovalne politike ter položaja mladih družin lahko zagotavlja prav v lokalni skupnosti.

Poleg Bele knjige Evropske komisije z naslovom »Nova spodbuda za evropsko mladino« v letu 2001, ki je pomenila okvir za sodelovanje na področju mladine, izhodišče za urejanje dejavnosti na področju mladih v Sloveniji predstavlja tudi Revidirana evropska listina o vključevanju mladih v lokalno in regionalno življenje, Evropska listina mladinskega informiranja, ERYICA, Rotterdamska deklaracija, 2004 - Priporočila na predloge Evropske komisije o novem mladinskem programu »Mladi v akciji« za obdobje 2007 – 2013 ter dva dokumenta iz leta 2005 - Evropski mladinski pakt ter Revidirana Lizbonska strategija.⁵¹

Ključni slovenski dokument je v l

etu 2005 sprejeta **Strategija Urada Republike Slovenije za mladino na področju mladinske politike do leta 2010**, ki definira mladinsko politiko kot sistem ukrepov v korist (hitre in učinkovite) integracije mlade populacije v družbo, pri čemer se oblikovanje in izvajanje mladinske politike deli na vertikalno ter horizontalno raven:

- V horizontalno raven spadajo ukrepi, ki so sicer sestavni del drugih (področnih) politik, vendar želi družba (država) s posebnimi ukrepi za mladino še posebej zagotoviti spodbujevalne okoliščine za lažjo integracijo mladih v družbo (stanovanjska politika, politika zaposlovanja, itd.);
- V vertikalno raven spadajo ukrepi, ki so prvenstveno lastni prostoru mladine in kateri so namenjeni spodbujanju vključevanja mladih v mladinsko delo, zagotavljanju pogojev za izvajanje mladinskega dela ter izdelavi in oblikovanju osnov za določanje ciljev in ukrepov na področju mladinske politike, vključno z različnimi oblikami vključevanja mladih v oblikovanje ukrepov mladinske politike.

Zakonodaja, ki ureja oziroma posega na področje mladinskega sektorja:

- *Zakon o mladinskih svetih*
(Uradni list RS, št. 70/2000, 42/2010; v nadaljevanju ZMS);
- *Zakon o javnem interesu v mladinskem sektorju*
(Uradni list RS, št. 42/2010; v nadaljevanju: ZJIMS);

⁵¹ Ocena stanja k predlogu Zakona o javnem interesu v mladinskem sektorju (EVA 2010-3311-0002) z dne 29.01.2010

Na področje participacije v mladinskem sektorju posegata tudi *Zakon o skupnosti študentov* (Uradni list RS, št. 38/94; v nadaljevanju ZSkus), uporabljajo se določbe *Zakona o društvih* (Ur.l. RS, št. 61/2006, 91/2008, 102/2008, 58/2009), idr. kot obrazloženo v nadaljevanju publikacije.

2.2.2 Dejavniki mladinske politike na nacionalni ravni

Za izbiro optimalnih oblik in struktur za vključevanje mladih pri oblikovanju lokalnih politik je ključno poznavanje nabora le teh z možnostjo sodelovanja **v postopku odprte metode koordinacije** na nacionalni ravni - **v Republiki Sloveniji**.

Svet vlade Republike Slovenije za mladino kot strokovno in posvetovalno telo Vlade RS, sestavljeno iz enakega števila predstavnikov/ic vlade in organizacij v mladinskem sektorju, ki za vlado opravlja strokovne naloge ter ji nudi pomoč pri odločanju o zadevah s področja mladih:

- spremlja, ugotavlja in ocenjuje položaj mladih v družbi;
- spremlja in ocenjuje upoštevanje predlogov mladih na družbene spremembe;
- predlaga ukrepe v mladinskem sektorju in spremlja uresničevanje interesov mladine v drugih politikah na državni ravni;
- obravnava predloge zakonov in drugih predpisov ter ukrepov vlade, ki se nanašajo na področje mladinskega dela, mladinskih politik in življenja mladih nasploh ter daje mnenje k predlogom zakonov;
- razpravlja o aktualnih vprašanjih mladih in daje mnenje pristojnim institucijam o teh vprašanjih;
- daje pobude in predloge za urejanje posameznih vprašanj na področju mladine;
- daje predloge in priporočila glede financiranja dejavnosti mladih;
- obravnava trende programskih in finančnih načrtov mladinskih organizacij ter drugih organizacij, ki sodelujejo v mladinskem sektorju;
- daje vladi ter pristojnim ministrstvom predloge, pobude in priporočila za uresničevanje zaveze po krepitvi mladinske razsežnosti v posameznih sektorskih javnih politikah;
- spodbuja sodelovanje mladih v različnih posvetovalnih in soodločevalskih telesih na državni in lokalni ravni.⁵²

Urad RS za mladino⁵³, ki deluje kot organ v sestavi Ministrstva za šolstvo in šport Republike Slovenije, in opravlja naloge ter izvaja ukrepe, s katerimi spodbuja in razvija organiziranost mladih, njihovo participacijo v družbenih procesih, neformalno izobraževanje mladih, informiranje in svetovanje za mlade, mobilnost in mednarodno sodelovanje mladih ter boljše poznavanje mladine. Urad spremlja aktivnosti mladinskih in drugih organizacij, evalvira njihovo delo, izobražuje in usposablja izvajalce dejavnosti za mladinsko delo na nacionalni in lokalni ravni. Na

⁵² 8. člen *Zakona o javnem interesu v mladinskem sektorju* (Uradni list RS, št. 42/2010)

⁵³ <http://www.uradzamladino.gov.si/>

evropski ravni zastopa interese Republike Slovenije na področju mladine in mladinske politike. V skladu z evropskimi normami mladinskega dela, si prizadeva za uravnotežen razvoj mladinskih struktur in mladinske politike tudi na lokalnem nivoju. Za zagotavljanje boljših sistemskih pogojev za mladinsko delo Urad pripravlja ustrezne pravne oziroma zakonske podlage.

Koordinatorji različnih področij na nacionalni ravni

Ob Uradu RS za mladino so se profilirale še druge ustanove (nevladne in neprofitne), ki v vlogi nacionalnih koordinatorjev podpirajo izvajanje vsebinsko različnih aktivnosti za mlade in njihovo širitev na lokalni nivo (Zavod MOVIT, Zavod MISSS, mreža MAMA).

Mladinski svet Slovenije⁵⁴ (v nadaljevanju: **MSS**) je krovno združenje mladinskih organizacij, ki delujejo na nacionalnem nivoju. Pod svojim okriljem združuje organizacije z različnimi interesnimi, nazorskimi ali političnimi usmeritvami. MSS je predstavniško reprezentativno telo nacionalnih mladinskih organizacij oz. mladih tudi na evropskem nivoju - član Evropskega mladinskega foruma je že od njegove ustanovitve l. 1996. Eden glavnih namenov Mladinskega sveta je spodbujati sodelovanje mladih pri oblikovanju mladinske politike v Sloveniji.

Mladinske organizacije kot avtonomna demokratična prostovoljna samostojna združenja mladih, ki s svojim delovanjem omogočajo mladim pridobivanje načrtnih učnih izkušenj, oblikovanje in izražanje njihovih stališč ter izvajanje dejavnosti v skladu z njihovo interesno, kulturno, nazorsko ali politično usmeritvijo.⁵⁵ Organizirane so kot samostojne pravne osebe, in sicer kot društvo ali zveza društev ali kot sestavni del druge pravne osebe, in sicer društva, zveze društev, sindikata ali politične stranke, pri čemer jim je v temeljnem aktu te pravne osebe zagotovljena avtonomija delovanja v mladinskem sektorju.

Nekaj primerov nacionalnih mladinskih organizacij:

- **Zveza študentskih klubov Slovenije (Zveza ŠKIS)**⁵⁶

⁵⁴ Uradna spletna stran MSS: <http://www.mss.si>

⁵⁵ 3.člen Zakona o javnem interesu v mladinskem sektorju (ZJIMS)

⁵⁶ <http://www.skis-zveza.si/zveza-skis/>

Zveza ŠKIS je krovna organizacija študentskih klubov ("mama ŠKIS") namenjena zastopanju interesov in povezovanju študentskih klubov na nacionalni ravni, izobraževanju, informiranju in organiziranju nacionalnih študentskih projektov. Med večje projekte spadajo ŠKISova tržnica, Vsi na ŠKIs, malonogometna liga ŠKIS gol, Sejem rabljenih učbenikov v ljubljanskih Križankah in festival ŠTUNF.

Zveza ŠKIS združuje 50 študentskih klubov v Sloveniji s statusom študentske organizacije lokalne skupnosti (status ŠOLS) in 5 pridruženih članov. Zveza ŠKIS skrbi za zastopanje interesov klubov znotraj Študentke organizacije Slovenije (ŠOS), v odnosu do drugih organizacijskih oblik ŠOS ter v odnosu do države in drugih interesnih skupin, skrbi za usklajen razvoj lokalnega študentskega organiziranja, svetuje in pomaga klubom pri njihovem delovanju, usklajuje interese študentskih klubov, rešuje morebitne težave med in z klubi ...

- **Zveza tabornikov Slovenije**⁵⁷

Zveza tabornikov Slovenije je **največja slovenska mladinska organizacija**. V približno 100 enotah (rodovih in četah) po vsej Sloveniji združuje prek 8,5 tisoč aktivnih članov, upošteva občasno udeležene člane pa tudi preko 10 tisoč.

Zveza tabornikov Slovenije je **nacionalna skavtska organizacija** in je od leta 1994 polnopravna članica WOSM (The World Organisation of the Scout Movement).

- **Mladinski ceh**⁵⁸

Je nacionalna mladinska organizacija, registrirana kot društvo od leta 1992. V slovenski prostor uvaja pomen rasti mladinskih voditeljev in paleto različnih znanj, ki jih mladinski voditelji potrebujejo za svoje delo.

- **Zveza slovenske podeželske mladine**⁵⁹

Zveza slovenske podeželske mladine združuje vse mlade iz podeželja, tako tiste iz kmečkih družin, kot tiste, ki se šolajo in zaposlujejo izven kmetijstva. V društvih se učijo medsebojnega sodelovanja in dopolnjevanja ter s tem bogatejšega življenja na podeželju. Skupaj se učimo izražati naša mnenja in aktivno sodelovati v družbi. V njenem okviru delujejo naslednje skupine:

- [Skupina za mladinsko sodelovanje z MSS](#)
- [Skupina za kmetijsko politiko in sodelovanje s KSS](#)
- [Skupina za mednarodne odnose](#)

⁵⁷<http://www.zts.org/index.php>

⁵⁸ <http://www.mladinski-ceh.si/>

⁵⁹ <http://www.zspm.si/>

- [Skupina za promocijo in informiranje](#)
- [Skupina za šport, kulturo in izobraževanje](#)
- [Komisija za mlade kmete](#)

Organizacije za mlade kot pravne osebe, ki izvajajo programe za mlade (vendar niso mladinske organizacije) in so organizirane kot zavod, ustanova ali zadruga.⁶⁰

2.2.3 Dejavniki mladinske politike na lokalni ravni

2.2.3.1 Mladinski centri

Mladinski center **Zakon o javnem interesu v mladinskem sektorju** opredeljuje kot organizirano funkcionalno središče za mlade, ki ga zagotavlja lokalna skupnost ali druga pravna oseba javnega ali zasebnega prava oziroma fizična oseba, v katerem se izvajajo programi v mladinskem sektorju in mladinsko delo na lokalni ravni⁶¹.

Mladinski centri:

- skrbijo za pogoje delovanja, druženja in drugih dejavnosti mladih posameznikov, ne glede na to, ali so člani mladinskih organizacij ali ne, in mladinskih organizacij lokalnih skupnosti;
- skrbijo za mladinsko infrastrukturo;
- zagotavljajo ustrezne prostorske pogoje in opremo za izvajanje mladinskega dela ter zagotavljajo ustrezno usposobljenost kadrov za podporo mladinskemu delu;
- nudijo pogoje za razvoj ustvarjalnih in kritičnih mladih posameznikov;
- razvijajo in izvajajo programe na področju informiranja in svetovanja ter neformalnega učenja;
- sodelujejo pri izvajanju mobilnosti mladih, prostovoljnem mladinskem delu, aktivnem državljanstvu, raziskovalnem delu mladih in pri povezovanju na mednarodni ravni in
- dajejo podporo drugim programom v mladinskem sektorju v lokalnem okolju.

Dejansko mladinski centri predstavljajo **izhodiščno točko**, kjer mladi vseh starosti in nazorov ustvarjajo in razvijajo najrazličnejše klubske aktivnosti, in ponujajo tudi možnost preventivnega delovanja, neformalnega izobraževanja in usposabljanja mladih na lokalni ravni. Njihov osnovni namen predstavlja neformalna socializacija in vključevanje organizirane in »neorganizirane« mladine v lokalnih, regionalnih in mednarodnih okoljih v preventivne, neformalno-izobraževalne, prostovoljne, kulturne, socializacijske, prostočasne in druge animacijske aktivnosti kot tudi omogočanje raznovrstnih mladinskih iniciativ.

⁶⁰ 3. člen ZJIMS

⁶¹ 28. člen ZJIMS

Cilji delovanja mladinskih centrov so vzpodbujanje participacije mladih, omogočanje aktivnega državljanstva, uveljavljanje večkulturne vzgoje, predvsem pa integracija mladih skozi boljše poznavanja položaja in vloge mladih v družbi.

Poleg izvajanja programov in projektov, mladinski centri opravljajo tudi **preventivno, asociativno, servisno, informativno, izobraževalno in razvojno funkcijo**, v obliki nudenja pomoči prostovoljnim združenjem, avtonomnim mladinskim skupinam in posameznikom.

V praksi se je mladinski center doslej konkretnije definiral v okviru Javnih razpisov Urada RS za mladino. Osnovni pogoji, ki so opredeljevali mladinski center so rednost delovanja, pluralnost programa z več različnimi dejavnostmi, ustrezna infrastruktura in lokacija, kompetentnost in strokovnost vodstva in zunanjih sodelavcev, demokratični organizacijski princip vodenja, in podpora sorodnim mladinskim organizacijam.⁶²

Po podatkih Urada RS za mladino se je število mladinskih centrov v relativno kratkem roku povečalo hitreje od planiranega, kar kaže na izreden interes za tovrsten način organiziranega delovanja. Zadovoljiva je tudi prostorska pokritost z nekaj izjemami. V zadnjem obdobju nekateri centri širijo svojo dejavnost preko občinskih meja in se povezujejo s širšim okoljem.⁶³

2.2.3.2 Mladinski sveti lokalnih skupnosti

Mladinski sveti lokalnih skupnosti (v nadaljevanju MSLS) so nosilci mladinskega dela in mladinske politike ter subjekti javnega interesa v mladinskem sektorju na lokalni ravni. Predstavljajo osnovo za sodelovanje mladih v lokalnih skupnostih.

Od sprejetja Zakona o mladinskih svetih v letu 2000 se ustanovljajo v posameznih lokalnih skupnostih kot združevalni in predstavniki organ lokalnih mladinskih organizacij in lokalnih enot večjih mladinskih organizacij.

Njihov položaj, delovanje, dejavnost ter financiranje ureja Zakon o mladinskih svetih (Uradni list RS, 70/2000, 42/2010), kot organizacijo ter subjekt javnega interesa v mladinskem sektorju pa jih opredeljuje tudi Zakon o javnem interesu v mladinskem sektorju (Uradni list RS, št. 42/2010; v nadaljevanju: ZJIMS).

⁶² Strategija Urada Republike Slovenije za mladino na področju mladinske politike do leta 2010, nov. 2005

⁶³ Organizacije, ki opravljajo dejavnosti mladinskih centrov ali delujejo na področju mladinskega dela v Sloveniji za namene podpore mladim in njihovega kakovostnejšega preživljanja prostega časa ter boljšega življenja v družbi, združuje in zastopa Mreža MAMA. Več o MaMi na www.mreza-mama.si ali preko [info\(at\)mreza-mama.si](mailto:info(at)mreza-mama.si).

Mladinski sveti lokalnih skupnosti zastopajo interese mladih pri lokalnih (občinskih) oblasteh in se z njimi dogovarjajo o aktivnosti, sredstvih ter infrastrukturi, ki bo namenjena mladim. Prav tako imajo v skladu z zakonom pravico do dajanja mnenj v vseh zadevah, obravnavanih v občinskih organih, ki zadevajo mlade. S svojim delovanjem spodbujajo dejavnosti mladinskih organizacij, skrbijo za informiranje njihovega članstva in širše javnosti o politiki lokalne skupnosti, predvsem na področjih, ki zadevajo mlade. Ključen pomen MSLS se kaže v povezovanju in spodbujanju mladinskih organizacij, centrov in društev ter v ustvarjanju pogojev, da bodo ti v prihodnje delali lažje, boljše in še aktivneje. Preko mladinskih svetov lokalnih skupnosti lahko mladi povedo, kar mislijo, in vplivajo na odločitve, ki so za njih pomembne.

Združevanje v mladinske svete lokalnih skupnosti temelji na načelih svobodnega združevanja, enakopravnosti in vzajemnega spoštovanja avtonomnosti vsake organizacije. V mladinske svete lokalnih skupnosti se **združujejo mladinske organizacije⁶⁴, ki imajo najmanj 90% članstva v starosti do 29. let in 70% članov vodstva v starosti od 15 do 29 let in sedež v tej samoupravni lokalni skupnosti.**

Kako ustanoviti mladinski svet lokalne skupnosti?

Postopek registracije ter vsebino, obliko in način vodenja registra mladinskih svetov ureja **Pravilnik o registraciji in vodenju registra mladinskih svetov** (Uradni list RS, št. 60-3185/2001, RS 85-1/2001 - popravek). Za postopek registracije ter vodenje registra mladinskih svetov se poleg določb navedenega pravilnika smiselno uporabljajo tudi določbe **Zakona o društvih**, ki urejajo registracijo in vodenje registra društev.

Pri ustanavljanju MSLS je ključno, da lahko vsaka skupina mladih sodeluje v tem procesu. To so lahko društva, pevski zbori, mladinske skupine, podmladki političnih strank, lokalne enote nacionalnih društev in organizacij, ...

Za ustrezno pripravo in sodelovanje organizacij pri ustanavljanju MSLS je ključno, da je ustanovni zbor javno napovedan v primernem roku, pri čemer mora imeti vsaka skupina možnost, da se prostovoljno vključi v pripravo statuta, programa dela in vizije mladinskega sveta.⁶⁵

Za **registracijo** Mladinskega sveta Slovenije in mladinskih svetov lokalnih skupnosti je pristojen organ, ki je pristojen za registracijo društva v skladu z Zakonom o društvih.

⁶⁴ opredelitev v 3. členu ZJIMS: *mladinska organizacija je avtonomno demokratično prostovoljno samostojno združenje mladih, ki s svojim delovanjem omogoča mladim pridobivanje načrtnih učnih izkušenj, oblikovanje in izražanje njihovih stališč ter izvajanje dejavnosti v skladu z njihovo interesno, kulturno, nazorsko ali politično usmeritvijo ter je organizirana kot samostojna pravna oseba, in sicer kot društvo ali zveza društev ali kot sestavni del druge pravne osebe, in sicer društva, zveze društev, sindikata ali politične stranke, s tem, da ji je v temeljnem aktu te pravne osebe zagotovljena avtonomija delovanja v mladinskem sektorju.*

⁶⁵ http://www.ursm.gov.si/fileadmin/ursm.gov.si/pageuploads/pdf/usta_msls.pdf

O zahtevi za registracijo, odločitvi pristojnega organa in spremembah temeljnega akta ali zastopnika se smiselno uporabljajo določbe zakona o društvih. Register Mladinskega sveta Slovenije in mladinskih svetov lokalnih skupnosti vodi in upravlja ministrstvo, pristojno za šolstvo in šport, vanj vpisani podatki so javni.⁶⁶ Postopek registracije mladinskega sveta vodi upravna enota, na območju katere je sedež mladinskega sveta, ki na podlagi dejstev, ugotovljenih v postopku registracije, izda odločbo o stvari, ki je predmet postopka. Zahtevi za registracijo mladinskega sveta je potrebno priložiti zapisnik ustanovnega zbora, dva izvoda temeljnega akta, osebno ime zastopnika mladinskega sveta ter seznam s podatki ustanoviteljev - društev, zvez društev in mladinskih organizacij v političnih strankah. Po overitvi obeh izvodov temeljnega akta o skladnosti temeljnega akta z Zakonom o mladinskih svetih, upravna enota pošlje mladinskemu svetu en izvod temeljnega akta skupaj z odločbo o vpisu mladinskega sveta v register oziroma odločbo o spremembi registracije, drugi izvod odločbe o vpisu mladinskega sveta v register ter celotno dokumentacijo, na podlagi katere je bila odločba izdana, pa pošlje po uradni dolžnosti registrskemu organu – ministrstvu za šolstvo in šport, ki po dokončnosti odločbe opravi vpis mladinskega sveta v register.

Sredstva za delovanje Mladinski svet Slovenije in mladinski sveti lokalnih skupnosti pridobivajo⁶⁷:

- iz proračuna Republike Slovenije in proračunov lokalnih skupnosti na podlagi predloženega programa,
- s članarino,
- iz naslova premoženjskih pravic,
- z darili in volili,
- s prispevki donatorjev,
- iz lastne dejavnosti,
- iz drugih virov.⁶⁸

Sodelovanje MSLS pri oblikovanju lokalnih politik

Mladinski sveti lokalne skupnosti (in Mladinski svet Slovenije) so pravne osebe zasebnega prava ter skladno s svojim temeljnim aktom⁶⁹:

- izvajajo ali sodelujejo pri izvajanju mladinskega dela in drugih dejavnosti na področjih mladinskega sektorja v skladu z Zakonom o javnem interesu v mladinskem sektorju;
- zagotavljajo pogoje za delovanje in razvoj interesnih oblik združevanja mladih;

⁶⁶ 10., 11. člen ZMS

⁶⁷ 7. člen ZMS

⁶⁸ 8. člen ZMS: *Mladinski svet Slovenije in mladinski sveti lokalnih skupnosti lahko neposredno opravljajo pridobitno dejavnost pod pogoji, ki jih za opravljanje te dejavnosti določa zakon, pri čemer mora biti pridobitna dejavnost določena v temeljnem aktu in mora biti povezana z nameni in nalogami Mladinskega sveta Slovenije in mladinskih svetov lokalnih skupnosti ter se lahko opravlja v obsegu, potrebnem za njihovo doseganje. Dovoljen obseg in porabo prihodkov je določena v 3.-5. odstavku 8. člena ZMS.*

⁶⁹ 5. člen ZMS

- **omogočajo sodelovanje mladih pri sprejemanju zakonskih in drugih predpisov, ki vplivajo na življenje in delo mladih;**
- opravljajo druge naloge za uveljavljanje interesov mladih, opredeljenih s temeljnim aktom.

Dejansko pa je (poleg zgoraj navedenih zakonsko določenih) področij in možnosti delovanja MSLS še veliko več:⁷⁰

- spremljanje dela občinskih organov in podajanje mnenj o aktualnih zadevah za mlade,
- priprava načrta svojih aktivnosti in spodbujanje organizacij članic v isti smeri,
- predložitev zbranih načrtov (najbolje pred sprejemom občinskega proračuna)
- županu oz. odboru, zadolženemu za družbene dejavnosti,
- lobiranje za sredstva za delovanje mladinskega sveta in podporo organizacij članic,
- lobiranje za ureditev prostorov za mlade in za druge oblike nefinančne pomoči,
- izvajanje izobraževalnih projektov in usposabljanj za svoje članice,
- sodelovanje z mladimi na mednarodnem nivoju,
- pripravljane lokalnega časopisa,
- izvajanje informiranja in svetovanja za mlade,
- ustvarjanje mladinske politike,
- spodbujanje aktivnega dela mladih,
- spodbujanje aktivnega sodelovanja mladih v delu svojih organov in komisij,
- ustvarjanje mehanizmov za kvalitetno izvajanje mladinske politike na lokalni ravni,
- predstavljanje in zagovarjanje mladine in mladinskih organizacij na lokalnem nivoju v dialogu z lokalnimi oblastmi.

Za udeležbo oz. vpliv mladih v postopkih oblikovanja ter sprejemanja lokalnih politik je ključna določba 6. člena ZMS, ki organe lokalnih skupnosti (ter vlado, ministrstva in državne organe) obvezuje, da **pred določenjem predlogov zakonov in drugih predpisov, ki neposredno vplivajo na življenje in delo mladih, o tem obvestijo** mladinske svete lokalnih skupnosti (oz. Mladinski svet Slovenije). Zaskrbljivo je, da predmetna določba predstavlja zgolj vidik obveščanja in morebitno možnost pritegnitve mladih s posvetovalnega vidika, ne določa pa postopka posvetovanja oz. zaveze organov odločanja z vidika (ne)upoštevanja mnenja sveta.

Tako v Sloveniji kot v drugih evropskih državah mladinski svet predstavlja enega glavnih oz. tradicionalnih mehanizmov vključevanja mladih v proces odločanja, kjer ima vsaj s **posvetovalnega vidika** dokaj močno in aktivno vlogo, ki pa jo je potrebno še dodatno okrepiti ter dopolniti z načelom enakopravnosti – v procesu odločanja večjo udeležbo mladinskih organizacij in mladih, ki niso člani nobene organizacije.

⁷⁰ Spletne strani Urada RS za mladino

Praksa na strani organizirane mladine v Sloveniji kaže, da v manjših lokalnih skupnostih obstoječa ureditev predstavlja veliko administrativno oviro. Delujoče lokalne mladinske svete imamo najpogosteje v občinah nad 12.000 prebivalci, v Sloveniji pa je kar 166 lokalnih skupnosti z manjšim številom prebivalcev.⁷¹

2.2.3.3 Lokalne mladinske organizacije, mladinske pobude, druge nevladne organizacije

V Sloveniji poznamo na lokalnem mladinskem nivoju različno organiziranost mladinskih organizacij:

- društva (klubi študentov, lokalne enote nacionalnih mladinskih organizacij, mladinska športna društva, mladinska kulturna društva, ipd.)
- mladinske organizacije v političnih strankah
- mladinske sekcije znotraj večjih društev in zvez
- iniciativne skupine
- javni in zasebni zavodi.

Druge nevladne organizacije so nevladne, neprofitne ter prostovoljne organizacije, ki niso organizirane kot mladinske organizacije, organizacije za mlade, mladinski svet in tudi ne delujejo kot mladinski centri.

Pomembno je, da na različnih nivojih – (poleg nacionalnega) tudi na lokalnem oz. regionalnem izvajajo mladinske programe in programe za mlade. Mednje sodijo tudi organizacije, ki izvajajo podporne in servisne programe za mlade, to je programe, ki prispevajo k večji kakovosti mladinskega dela, mladinske politike ali položaja mladih v Sloveniji. V praksi gre za razna društva, zavode, klube in zveze društev, ki izvajajo programe namenjene mladim, zaradi česar jih lahko uvrščamo v skupino mladinskih organizacij oz. organizacij izvajalk programov za mlade.

2.2.3.4 Študentske organizacije lokalnih skupnosti

Možnost za participacijo mladih na lokalni ravni predstavljajo tudi študentske organizacije lokalnih skupnosti, v katere se združujejo **študentje s stalnim bivališčem v lokalni skupnosti**, ki izkažejo interes, v skladu s temeljnim aktom Študentske organizacije Slovenije⁷².

Zakon o skupnosti študentov (Uradni list RS, št. 38/94; v nadaljevanju ZSkus), ki sicer ureja položaj, delovanje in dejavnost samoupravne skupnosti študentov Slovenije - Študentske organizacije Slovenije (ŠOS), študentske organizacije lokalnih skupnosti (poleg študentskih organizacij visokošolskih zavodov in interesnih oblik povezovanja študentov) določa kot eno od organizacijskih oblik povezovanja v v Študentski organizaciji Slovenije.

⁷¹ Ocena stanja in razlogi za izdajo zakona; Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o mladinskih svetih (EVA 2010-3311-0004), z dne 29.01.2010

⁷² 3. člen ZSkus

Pooblastila in dejavnosti študentske organizacije Slovenije, **študentskih organizacij lokalnih skupnosti**, študentskih organizacij visokošolskih zavodov ter interesnih oblik povezovanja študentov - v skladu s temeljnim aktom:⁷³

1. sprejemanje, organiziranje in izvajanje programov interesnih dejavnosti študentov na področju kulture, izobraževanja, športa, tehnične kulture in drugih področjih interesnega delovanja študentov, določenih z nacionalnim programom visokega šolstva in drugimi nacionalnimi programi, ki se financirajo s sredstvi iz državnega proračuna ter drugih virov, razen, če ni z zakonom določeno drugače;
2. sprejemanje, organiziranje in izvajanje programov, ki vplivajo na socialno-ekonomski položaj študentov;
3. zagotavljanje pogojev za delovanje in razvoj interesnih oblik združevanja študentov;
4. **zagotavljanje sodelovanja študentov pri upravljanju lokalnih zadev**, ki jih občina, mestna občina ali širša samoupravna lokalna skupnost ureja samostojno **na področjih, ki vplivajo na življenje in delo študentov**;
5. zagotavljanje vpliva študentov pri sprejemanju zakonskih in drugih predpisov, ki urejajo delo in življenje študentov;
6. zagotavljanje vpliva študentov pri upravljanju javnih zadev in pri delu državnih organov;
7. imenovanje predstavnikov študentov v organe in delovna telesa mednarodnih organizacij in skupnosti, katerih članica je Republika Slovenija, v katerih sodelujejo predstavniki študentov;
8. opravljanje drugih z zakonom ali temeljnim aktom določenih nalog in dejavnosti.

Pomembno:

Skladno s 6. členom Zakona o skupnosti študentov **občine in druge samoupravne lokalne skupnosti** s svojimi akti zagotovijo **sodelovanje predstavnikov** Študentske organizacije Slovenije, študentske organizacije visokošolskega zavoda oziroma študentske organizacije lokalne skupnosti **pri obravnavi vseh zadev, ki se nanašajo na interese študentov v lokalni skupnosti** v skladu z zakonom.

Skladno s 7. členom ZSkus **državni organi zagotavljajo sodelovanje** predstavnikov Študentske organizacije Slovenije pri obravnavi vseh zadev, ki urejajo vprašanja ekonomske in socialne varnosti študentov ter drugih področij, ki vplivajo na njihovo delo in življenje. Pred določanjem predlogov zakonov in drugih odločitev iz navedenih področij, ki jih sprejemajo pristojni državni organi in organi z javnimi pooblastili, morajo o njih **obvestiti** Študentsko organizacijo Slovenije in **obravnavati ter sprejeti stališča do prejetih mnenj in pobud**. O sprejetih stališčih so dolžni obvestiti Študentsko organizacijo Slovenije.

2.2.3.5 Lokalni odbori za mladino – odbori za mladino občinskega sveta,

Komisije za mladinska vprašanja

Priložnost vključitve mladih občanov v proces oblikovanja in sprejemanja lokalnih politik predstavlja tudi članstvo v oziroma sodelovanje z delovnimi **telesi občinskega sveta – komisijami in odbori**.

⁷³ 5. člen ZSkus

Člane komisij in odborov občinski svet imenuje izmed članov občinskega sveta, lahko pa tudi izmed drugih občanov, vendar največ polovico članov.

Občinski svet lahko kot svoja posvetovalna telesa z odlokom ustanovi tudi **krajevne, vaške ali četrtne odbore**. Člane teh odborov imenuje in razrešuje občinski svet. Imenuje jih izmed prebivalcev posameznih ožjih delov občine, če v občini niso ustanovljeni ožji deli, pa izmed prebivalcev posameznih območij občine, določenih z odlokom. S statutom občine ali odlokom se lahko določi, da člane teh odborov imenujejo in razrešujejo na svojih zborih prebivalci ožjih delov oziroma z odlokom določenih območij občine. S statutom občine ali odlokom se lahko določi, da ima krajevni, vaški ali četrtni odbor pravico občinskemu svetu predlagati odločitve, ki se nanašajo na ožji del občine. Če tako določa statut občine ali odlok, mora občinski svet pred vsako odločitvijo, ki se nanaša na ožji del občine, obvezno pridobiti mnenje krajevnega, vaškega oziroma četrtnega odbora.⁷⁴

Pomen komisij in odborov občinskega sveta se kaže v njihovi pristojnosti, da v okviru svojega delovnega področja v skladu s statutom občine in poslovníkom občinskega sveta obravnavajo zadeve iz pristojnosti občinskega sveta in dajejo občinskemu svetu **mnenja in predloge**.

Komisije in odbori občinskega sveta ter vsak član občinskega sveta lahko predlagajo občinskemu svetu v sprejem odloke in druge akte iz njegove pristojnosti, razen proračuna in zaključnega računa proračuna in drugih aktov, za katere je v zakonu ali v statutu občine določeno, da jih sprejme občinski svet na predlog župana.⁷⁵

Odbori za mladino

Posebno priložnost za aktivno participacijo mladih predstavlja ustanovitev in delovanje **odborov za mladino občinskega sveta**.

Odbor za mladino občinskega sveta je **posvetovalni organ**, sestavljen iz predstavnikov lokalne skupnosti in mladih, ki služi dogovarjanju, medsebojnemu informiranju in reševanju odprtih zadev na mladinskem področju.

V okviru svojega delovnega področja obravnava tematiko iz pristojnosti občinskega sveta in in **daje občinskemu svetu mnenja in predloge**. Občinskemu svetu lako **predlaga v sprejem odloke in druge akte iz njegove pristojnosti**.

Še nekaj nalog lokalnega odbora za mladino⁷⁶:

⁷⁴ 30. člen Zakona o lokalni samoupravi

⁷⁵ 31. člen Zakona o lokalni samoupravi

⁷⁶ Strategija Urada Republike Slovenije za mladino na področju mladinske politike do leta 2010, nov. 2005

- spremlja pogoje za izvajanje mladinskega dela in ukrepe mladinske politike v lokalni skupnosti;
- skrbi za reden pretok informacij med lokalno skupnostjo in mladinskim svetom lokalne skupnosti;
- sodeluje pri pripravi lokalnega mladinskega programa;
- spremlja izvajanje lokalnega mladinskega programa;
- podaja mnenje in predloge na predlog proračuna lokalne skupnosti;
- razpravlja o vprašanjih in pobudah mladih;
- omogoča mladim, da sodelujejo v lokalni skupnosti s svojimi vprašanji in pobudami tudi na področjih, ki se tičejo drugih politik lokalne skupnosti;
- oblikuje mnenja in predloge pri načrtovanju vsebin, aktivnosti in proračunskih postavk, ki neposredno vplivajo na življenje in delo mladih v lokalni skupnosti, in jih posreduje županu ter občinskemu svetu;
- usklajuje mnenja o učinkovitosti ukrepov, mehanizmov in instrumentov mladinske politike v lokalni skupnosti;
- spremlja delovanje mladinskih organizacij v lokalni skupnosti.

Izhodišče možnosti opovečanja participacije mladih na lokalni ravni predstavlja dejstvo, da v Sloveniji lokalnih odborov za mladino praviloma nimamo, naloge le teh opravljajo odbori za družbene dejavnosti. Spričo navedenega mora ustanovitev in delovanje odborov za mladino, kot specializiranih poznavalcev mladinske problematike, predstavljati prednostno nalogo in izziv tako mladih kot predstavnikov oblasti na lokalni ravni.

Slednje potrjuje tudi ***pregled na spletnih straneh slovenskih mestnih občin objavljenih delovnih teles mestnih svetov***:

- Posebej ustanovljen ***odbor za mladino*** tako najdemo ***v mestni občini Novo mesto***⁷⁷.
Šteje 9 članov in obravnava:
 - potrebe in zahteve mladih ter daje mnenja in pobude ob reševanju mladinske problematike,
 - izvajanje mladinske politike ter predlaga ukrepe za spodbujanje delovanja lokalnih mladinskih organizacij,
 - daje predloge in pobude za sodelovanje in vključevanje predstavnikov mladinskih organizacij.
- V okviru sveta ***Mestne občine Velenje*** deluje posebna ***Komisija za mladinska vprašanja***⁷⁸, ki skupno šteje sedem članov in celovito obravnava področje mladine v Mestni občini Velenje in o tem sprejema mnenja in stališča.
Njene naloge so predvsem:
 - vzpodbujanje pogojev za razvoj mladinskih dejavnosti,

⁷⁷ <http://www.novomesto.si/si/obcina/svet/telesa/>

⁷⁸ <http://www.velenje.si/2176>

- sodelovanje z Mestno občino Velenje in organizacijami mladih,
- priprava in obravnavanje strateških in razvojnih programov na področju dejavnosti mladih,
- spremljanje izvajanja odloka o mladinskem delu v Mestni občini Velenje in predlaganje morebitnih popravkov le tega,
- spremljanje nalog in odločitev organov Mestni občini Velenje, ki vplivajo na delo in življenje mladine v Mestni občini Velenje.

Mestna občina Velenje tudi glede **sprejetih aktov na področju mladine** predstavlja primer dobre prakse sodelovanja z mladimi, nekaj sprejetih aktov, ki so neposredno povezani z mladimi (vir: Glasilo sveta mestne občine Velenje, številka 34-2 , 18. maj 2010):

- **Odlok o ustanovitvi Mladinskega centra Velenje** (5. novembra 1996), s kasnejšimi spremembami in dopolnitvami;
- **Odlok o mladinskem delu v Mestni občini Velenje** (Uradni vestnik MOV 13/07). S tem odlokom je urejeno sofinanciranje mladinskega sveta lokalne skupnosti (Mladinski svet Velenje);
- **Javni razpis za sofinanciranje mladinskih projektnih aktivnosti;**
- **Lokalni program razvoja delovanja mladih;**
- **Odlok o ustanovitvi proračunskega štipendijskega sklada** (Uradni vestnik MOV 06/09), za potrebe le-tega, *Pravilnik o štipendiranju v Mestni ob_ini Velenje* (Uradni vestnik MOV 06/09), itd.

- V mestnem svetu Mestne občine Maribor je področje mladih združeno s področjema sociale in zdravstva v **odboru za socialo, zdravstvo in mladino**.
- Iz spletnih strani Mestne občine Ljubljana, Kranj, Koper, Celje, Ptuj, Nova Gorica, kjer so navedeni odbori in komisije mestnega sveta, ne izhaja obstoj in delovanje posebnega odbora za mladino – niti v povezavi z drugim področjem.

2.2.3.6 (Neorganizirani) mladi

Gre za mlade, ki se bodisi ne želijo bodisi ne morejo vključiti v organizirane oziroma institucionalizirane oblike vključevanja mladih, vendar vseeno želijo prispevati oziroma aktivno sodelujejo v procesu oblikovanja in sprejemanja lokalnih politik.

Za participacijo so jim na voljo že predstavljene ustavne in zakonske možnosti participacije na lokalni ravni – neposredne (referendum, ljudska iniciativa, peticije,...) in posredne oblike (volitve v očinski svet,...) izvrševanja oblasti, pa tudi cela paleta neformalnih oblik participacije.

3 JAVNI INTERES V MLADINSKEM SEKTORJU

3.1 Pravna ureditev, opredelitve pojmov in akterjev

Zakon o javnem interesu v mladinskem sektorju (Uradni list RS, št. 42/2010; v nadaljevanju; ZJIMS), ki je bil sprejet 2010 in pričel veljati 25.01.2011, je krovni zakon, ki opredeljuje mladinski sektor, določa javni interes v mladinskem sektorju ter način uresničevanja le tega.

Zakon o javnem interesu v mladinskem sektorju prinaša opredelitve pojmov, ključnih za delovanje mladinskega sektorja ter uresničevanje javnega interesa v okviru le tega: kdo so mladi, kaj je mladinski sektor, kaj so mladinske politike, katere so organizacije v mladinskem sektorju, kaj so mladinskih organizacije, kaj organizacije za mlade, strukturirani dialog, mladinska infrastruktura, mladinski program in kaj šteje za program za mlade.⁷⁹

Zakon določa, da v **kategorijo mladih** uvrščamo mladostnike in mlade odrasle oseb obeh spolov, v starosti **od 15. do dopolnjenega 29. leta**.

Mladinski sektor opredeljuje kot področja, kjer poteka proces oblikovanja in uresničevanja mladinskih politik in mladinsko delo, **področja** mladinskega sektorja pa se nanašajo na:

- avtonomijo mladih,
- neformalno učenje in usposabljanje ter večanje kompetenc mladih,
- dostop mladih do trga delovne sile in razvoj podjetnosti mladih,
- skrb za mlade z manj priložnostmi v družbi,
- prostovoljstvo, solidarnost in medgeneracijsko sodelovanje mladih,
- mobilnost mladih in mednarodno povezovanje,
- zdrav način življenja in preprečevanje različnih oblik odvisnosti mladih,
- dostop mladih do kulturnih dobrin in spodbujanje ustvarjalnosti ter
- inovativnosti mladih
- in **sodelovanje mladih pri upravljanju javnih zadev v družbi**.⁸⁰

Mladinska politika je skladno s 3. členom ZJIMS opredeljena kot usklajen nabor ukrepov različnih sektorskih javnih politik z namenom spodbujanja in lajšanja integracije mladih v ekonomsko, kulturno in politično življenje skupnosti in ustreznih podpornih mehanizmov za razvoj mladinskega dela ter delovanja mladinskih organizacij, ki poteka v

⁷⁹ 3. člen ZJIMS

⁸⁰ 4. člen ZJIMS

sodelovanju z avtonomnimi in demokratičnimi reprezentativnimi predstavniki mladinskih organizacij ter strokovnimi in drugimi organizacijami;

Nosilci javnega interesa v mladinskem sektorju:⁸¹

- **država:**
 - upravni organ, pristojen za mladino - Urad RS za mladino⁸²,
 - drugi upravni organi, pristojni za posamezna področja mladinskega sektorja,
 - Svet Vlade Republike Slovenije za mladino⁸³ kot posvetovalno telo, ki vladi nudi pomoč pri odločanju o zadevah s področja mladih in mladinskega sektorja. Svet sestavlja enako število predstavnikov in predstavnic vlade in organizacij v mladinskem sektorju, ki jih imenuje vlada izmed predstavnikov in predstavnic organizacij v mladinskem sektorju, ki jih te same predlagajo.
- **samoupravne lokalne skupnosti:** organi samoupravne lokalne skupnosti;
- na območjih, kjer avtohtono živijo pripadniki italijanske in madžarske narodne skupnosti - **samoupravne narodne skupnosti.**

Subjekti javnega interesa v mladinskem sektorju⁸⁴:

- mladinske organizacije,

⁸¹ 6. člen ZJIMS

⁸² 7. člen ZJIMS: Upravni organ, pristojen za mladino:

- pripravlja predpise in ukrepe na področju mladinskega sektorja;

- zagotavlja finančno podporo mladinskim programom in programom za mlade (v nadaljnjem besedilu: programi v mladinskem sektorju);

- skrbi za in izvaja nadzor nad uresničevanjem predpisov in ukrepov v mladinskem sektorju;

- spremlja položaj mladih in učinke ukrepov v mladinskem sektorju;

- sodeluje s pristojnimi organi in drugimi subjekti v mladinskem sektorju;

- sodeluje pri predstavljanju države v organih Evropske unije in Sveta Evrope ter na mednarodni ravni v zadevah, ki se nanašajo na mladino, in

- opravlja druge naloge v skladu z zakonom.

⁸³ Svet Vlade Republike Slovenije za mladino skladno z 8. členom ZJIMS opravlja naslednje naloge:

- spremlja, ugotavlja in ocenjuje položaj mladih v družbi;

- spremlja in ocenjuje upoštevanje predlogov mladih na družbene spremembe;

- predlaga ukrepe v mladinskem sektorju in spremlja uresničevanje interesov mladine v drugih politikah na državni ravni;

- obravnava predloge zakonov in drugih predpisov ter ukrepov vlade, ki se nanašajo na področje mladinskega dela, mladinskih politik in življenja mladih nasploh ter daje mnenje pristojnim institucijam o teh vprašanjih;

- razpravlja o aktualnih vprašanjih mladih in daje mnenje pristojnim institucijam o teh vprašanjih;

- daje pobude in predloge za urejanje posameznih vprašanj na področju mladine;

- daje predloge in priporočila glede financiranja dejavnosti mladih;

- obravnava trende programskih in finančnih načrtov mladinskih organizacij ter drugih organizacij, ki sodelujejo v mladinskem sektorju;

- daje vladi ter pristojnim ministrstvom predloge, pobude in priporočila za uresničevanje zaveze po krepitevi mladinske razsežnosti v posameznih sektorskih javnih politikah;

- spodbuja sodelovanje mladih v različnih posvetovalnih in soddločevalskih telesih na državni in lokalni ravni.

⁸⁴ 9. člen ZJIMS

- organizacije za mlade,
- mladinski svet na državni ravni
(vanj se združujejo nacionalne mladinske organizacije),
- mladinski sveti lokalnih skupnosti
(vanje se združujejo mladinske organizacije na lokalni ravni).

3.2 Uresničevanje javnega interesa v mladinskem sektorju

- z zagotavljanjem **normativnih in drugih pogojev** za razvoj področij mladinskega dela in vključevanja mladinskega vidika v strategije, politike ter ukrepe, ki vplivajo na mlade;
- z zagotavljanjem **finančne podpore** mladinskim programom in programom za mlade, vključno s podporo mladinski infrastrukturi.

3.2.1 Nacionalni program za mladino

V praksi zgoraj navedeno pomeni, da Državni zbor RS na predlog vlade sprejme **nacionalni program za mladino za obdobje devetih let**. Pomembno je, da ministrstvo, pristojno za mladino – ministrstvo za šolstvo in šport, predlog navedenega programa pripravi v **sodelovanju z organizacijami v mladinskem sektorju**, kot to veleva zakon. Navedeno sodelovanje in participacija mladih v okviru oblikovanja Nacionalnega programa za mladino je še zlasti pomembna zato, ker se **programi v mladinskem sektorju na podlagi tega programa sofinancirajo**.

Nacionalni program za mladino je temeljni programski dokument, ki opredeljuje prednostne naloge in ukrepe, ki so v javnem interesu v mladinskem sektorju in vsebuje:

- programe,
- finančni načrt s prikazom stroškov in virov,
- nosilce,
- pričakovane razvojne učinke in kazalnike merjenja učinkov,
- obdobje in
- roke uresničevanja tega programa.

Na podlagi nacionalnega programa vlada sprejme izvedbene načrte v skladu s sprejetim državnim proračunom.

3.2.2 Sofinanciranje programov v mladinskem sektorju

Sofinanciranje programov v mladinskem sektorju se izvaja na podlagi **Nacionalnega programa za mladino**, na podlagi **javnega razpisa** in javnega poziva⁸⁵, pri čemer se **javni poziv** uporabi za programe v mladinskem sektorju, ki jih izvajajo:

⁸⁵ 18. člen ZJIMS

- organizacije v mladinskem sektorju, ki imajo status organizacij v javnem interesu v mladinskem sektorju,
- mladinski sveti in
- javni zavodi, ki delujejo v mladinskem sektorju.

Finančna sredstva se dodelijo za tiste programe, ki so v postopku ocenjeni oziroma ovrednoteni višje.

Javni poziv in javni razpis izvajajo Urad RS za mladino in ministrstva, pristojna za področja, določena v Nacionalnem programu za mladino.

Postopek javnega razpisa in javnega poziva se izvaja v skladu z ZJIMS in podzakonskim predpisom - pravilnikom, ki naj bi bil skladno s prehodnimi in končnimi določbami ZJIMS izdan v šestih mesecih po uveljavitvi tega zakona, torej do 25.07.2011. Predmetni pravilnik bo podrobneje uredil postopek in pogoje za izbiro sofinanciranja programov v mladinskem sektorju. Za sofinanciranje programov v mladinskem sektorju, ki jih izvajajo druga pristojna ministrstva, se uporabljajo določbe ZJIMS, če z drugim zakonom ni urejeno drugače. Za sofinanciranje programov v mladinskem sektorju iz sredstev kohezijske politike Evropske skupnosti, se uporabljajo predpisi, ki se nanašajo na izvajanje postopkov pri porabi sredstev evropske kohezijske politike.

Prijavni rok na javni razpis in javni poziv trajata vsaj en mesec.

Po poteku prijavnega roka, razpisna komisija pregleda prispеле prijave ter ugotovi njihovo pravočasnost, popolnost in upravičenost prijavitelja.

Prepozne prijave in prijave, vložene s strani neupravičenih oseb se zavržejo. Prijavitelj nepopolne prijave, ki je bila vložena v prijavnem roku, se povabi, da svojo prijavo dopolni v osmih dneh po prejemu tega povabila. Če prijava ni dopolnjena v predpisanem roku, se zavrže kot nepopolna. Pravočasne in popolne prijave se razvrstijo glede na vsebine ter se ovrednotijo v skladu s pogoji in merili, določenimi v javnem razpisu oziroma pozivu. Na podlagi ovrednotenja se sestavi zbirni seznam prijaviteljev, uvrščenih glede na doseženo število točk. Po zaključenem vrednotenju razpisna komisija pripravi predlog o izbiri upravičencev in deležu sredstev za sofinanciranje posameznega izbranega programa, na podlagi katerega se sprejme oziroma izda sklep o izbiri. Na podlagi sklepa o izbiri pristojni organ izda vsakemu prijavitelju odločbo, v kateri se določi upravičenost do pridobitve finančnih sredstev in njihov obseg glede na izbrani program. Na podlagi izvršljive odločbe se z upravičencem sklene pogodba o sofinanciranju izbranega programa v mladinskem sektorju.

S pogodbo se uredijo vsa medsebojna razmerja v zvezi z zagotavljanjem državnih sredstev za sofinanciranje predmeta pogodbe, zlasti pa⁸⁶:

- cilji, ki bodo realizirani v obdobju veljavnosti pogodbe,
- merila, po katerih se bo spremljalo njihovo uresničevanje,
- roki, v katerih morajo biti cilji doseženi,
- obseg, roki in način izvrševanja pogodbenih obveznosti,
- način nadzora nad namensko porabo sredstev in
- druga vprašanja o predmetu pogodbe.

⁸⁶ 26.člen ZJIMS

3.2.3 Status organizacije v javnem interesu

Za uresničevanje javnega interesa v mladinskem sektorju, vključno s sofinanciranjem programov v mladinskem sektorju, je ključna pridobitev statusa organizacije, ki deluje v javnem interesu v mladinskem sektorju.

Pogoje in postopek pridobitve navedenega statusa določa Zakon o javnem interesu v mladinskem sektorju.

Mladinski svet na državni ravni ter mladinski sveti na lokalni ravni pridobijo status organizacije, ki deluje v javnem interesu v mladinskem sektorju, z registracijo.

O podelitvi statusa organizacije v javnem interesu v mladinskem sektorju odloča ministrstvo, pri čemer morajo organizacije izpolnjevati naslednje pogoje⁸⁷:

- da redno izvajajo mladinske programe oziroma programe za mlade (programe v mladinskem sektorju) na področjih mladinskega sektorja iz 4. člena ZJIMS;
- da izkazujejo pomembnejše dosežke pri razvoju in povezovanju mladinskega dela in
- da razpolagajo z ustreznimi materialnimi in človeškimi zmogljivostmi za delovanje.

Poleg zgoraj navedenih splošnih pogojev morajo organizacije v mladinskem sektorju za pridobitev zgoraj navedenega statusa izpolnjevati tudi posebne pogoje glede na njihovo statusno pravno obliko, in sicer:

1. mladinska organizacija, ki je društvo oziroma zveza društev, ustanovljena v skladu z zakonom, ki ureja društva:

- izpolnjuje splošne pogoje za pridobitev statusa v javnem interesu v skladu z Zakonom o društvih;
- ima najmanj 90 odstotkov članstva v starosti do 29 let in 70 odstotkov članov vodstva v starosti od 15. do dopoljenega 29. leta.

Ob izpolnjevanju vseh navedenih zakonskih pogojev mladinske organizacije iz te točke pridobijo **status društva v javnem interesu v mladinskem sektorju**.

2. mladinska organizacija, ki je organizirana kot sestavni del druge pravne osebe, in sicer društva, zveze društev, politične stranke ali sindikata:

- da ji je v temeljnem aktu zagotovljena avtonomija delovanja v mladinskem sektorju;
- ima najmanj 90 odstotkov članstva v starosti do 29 let in 70 odstotkov članov vodstva v starosti od 15. do dopoljenega 29. leta;
- deluje v mladinskem sektorju neprekinjeno vsaj dve leti pred vložitvijo vloge za pridobitev statusa in
- da je zadnji dve leti pretežno izvajala programe v mladinskem sektorju.

⁸⁷ 11. člen ZJIMS

Ob izpolnjevanju vseh navedenih zakonskih pogojev mladinske organizacije iz te točke pridobijo **status mladinske organizacije v javnem interesu v mladinskem sektorju**.

3. druga pravna oseba zasebnega prava, in sicer zasebni zavod, ustanova ali zadruga:

- deluje v mladinskem sektorju neprekinjeno vsaj dve leti pred vložitvijo vloge za pridobitev statusa in
- je sredstva zadnji dve leti pretežno uporabljala za programe v mladinskem sektorju:

Ob izpolnjevanju vseh navedenih zakonskih pogojev mladinske organizacije iz te točke pridobijo **status organizacije za mlade v javnem interesu v mladinskem sektorju**.

3.2.3.1 Status nacionalne mladinske organizacije⁸⁸

Mladinska organizacija, ki ima status društva oziroma mladinske organizacije v javnem interesu v mladinskem sektorju, na podlagi odločitve ministrstva pridobi status nacionalne mladinske organizacije, če ima najmanj 300 članic oziroma članov in je organizirana tako, da ima v statutu oziroma drugem internem aktu opredeljene notranje teritorialno organizirane enote, ki delujejo v večini statističnih teritorialnih enot v Republiki Sloveniji, določenih na ravni NUTS 3 v skladu s predpisi Evropske unije o skupni klasifikaciji teritorialnih enot.

Mladinska organizacija iz prejšnjega stavka, katere člani so pripadniki italijanske ali madžarske narodne skupnosti oziroma romske skupnosti, si pridobi status nacionalne mladinske organizacije, ne glede na pogoje glede članstva in teritorialne organiziranosti.

3.3 Uresničevanje javnega interesa v mladinskem sektorju na lokalni ravni

Za uresničevanje **javnega interesa na lokalni ravni** so pristojni organi **samoupravne lokalne skupnosti**, na območjih, kjer avtohtono živijo pripadniki italijanske in madžarske narodne skupnosti, pa njihove samoupravne narodne skupnosti.

Samoupravne lokalne skupnosti izvajajo mladinsko politiko na lokalni ravni skladno z lastnimi interesi, potrebami, zmožnostmi in okoliščinami, kot so število in struktura prebivalcev, ekonomska moč ter prostorske in kadrovske zmogljivosti v mladinskem sektorju, in sicer tako, da⁸⁹:

- sprejmejo lokalni program za mladino,

⁸⁸ 12. člen ZJIMS

⁸⁹ 27. člen ZJIMS

- ustanovijo delovno ali posvetovalno telo za mladinska vprašanja,
- finančno podpirajo programe v mladinskem sektorju in
- izvajajo druge ukrepe v mladinskem sektorju v skladu z zakonom.

4 UKREPI ZA IZBOLJŠANJE AKTIVNE PARTICIPACIJE MLADIH V LOKALNEM OKOLJU

Ključni vprašanja in tudi predmet te publikacije, v kateri so predstavljene zakonske in dejanske oblike ter možnosti vplivanja mladih na oblikovanje lokalnih politik je:

- **kako v okviru obstoječih zakonskih in dejanskih možnosti, struktur in instrumentov izboljšati participacijo mladih na lokalni ravni?**⁹⁰
- **kakšne oblike in strukture je za participacijo še mogoče uvesti?**

4.1 Zahteva po realizaciji določila 6. člena Zakona o mladinskih svetih

Organi lokalnih skupnosti morajo pred določanjem predlogov predpisov, ki neposredno vplivajo na življenje in delo mladih, o tem **obvestiti** mladinske svete lokalnih skupnosti.

Predlogi za doseg navedenega cilja:

- vzpostavitev formalne povezave mladinskih svetov lokalnih skupnosti z lokalno skupnostjo – z odborom oziroma komisijo za mladino v okviru občinskega sveta, ipd.
- formalna vključitev mladih v organe odločanja lokalne skupnosti;
- vzpostavitev neformalnih povezav z organi lokalnih skupnosti: srečanja, sestanki, podajanje mnenj, posvetovanja, »lobiranje«,...

4.2 Sodelovanje – dajanje predlogov in pobud lokalni skupnosti

Sodelovanje predstavlja že korak naprej od obveščanja, pri čemer pa ustrezno informiranje predstavlja osnovni predpogoj za sodelovanje v postopku oblikovanja politik – za dajanje predlogov in pobud lokalni skupnosti.

Najučinkoviteje je, če **vezni člen** med mladimi ter mladinskimi organizacijami v lokalnem okolju predstavlja **mladinski svet lokalne skupnosti**.

Priporočljiva je uporaba različnih tehnik zagovorništva, nujna vzpostavitev in krepitev odnosov s predstavniki lokalnih političnih struktur.

Za učinkovito participacijo v obliki posredovanja pobud in predlogov je nujna uporaba ustreznih sredstev komuniciranja oz. podajanja predlogov – vse od neformalnih pa do formalnih, ki so bili v publikaciji že predstavljeni.

⁹⁰ Kazalniki dobrega delovanja mladinskih svetov lokalnih skupnosti, mladinski svet Ajdovščina

Tako na strani mladih kot predstavnikov lokalnih oblasti je odgovornost, da uvedejo oblike posredovanja predlogov, ki jih tudi sicer mladi najpogosteje uporabljajo in so jim dostopne – še zlasti z uporabo svetovnega spleta.

Še posebej učinkovito neformalno sredstvo participacije lahko predstavlja kritična uporaba sredstev javnega obveščanja.

4.3 Spodbujanje, promocija mladinskega organiziranja, aktivne udeležbe mladih v demokratičnih strukturah in procesih odločanja

Vzpodbuda ter promocija mladinskega organiziranja ter participacije mladih mora p/ostati prednostna naloga mladinskih svetov lokalnih skupnosti (zlasti z vidika zagotovitve demokratičnega delovanja MSLS), pa tudi lokalne skupnosti in družbe kot celote.

4.4 Zagotavljanje pogojev za delovanje in razvoj interesnih oblik združevanja mladih

Ključno je, da mladinski svet lokalne skupnosti kot vezni člen med mladinskimi organizacijami in predstavniki lokalnih oblasti ter kot dober poznavalec dejanskih razmer in potreb na področju mladih, v sodelovanju z občino skrbi za zagotavljanje prostora, infrastrukture in financ za delovanje mladinskih organizacij.

4.5 Izvajanje in spodbujanje vzgoje in izobraževanja, ozaveščanja o pomenu in možnostih aktivne participacije mladih

Za uvedbo in izvajanje aktivne in kakovostne participacije mladih je nujno ozaveščanje, vzgoja in izobraževanje o pomenu, nujnosti ter oblikah in možnostih participacije. Naslovniki tovrstnega izobraževanja pa morajo biti tako mladi in različne oblike združevanja le teh, kot tudi predstavniki lokalnih oblasti in družba v celoti.

Cilj je participacija kot vrednota - ideal družbe oziroma posamezne lokalne skupnosti.

Tovrstno izobraževanje lahko poteka v različnih oblikah in na različnih ravneh, lahko je formalno ali neformalno – optimalna je kombinacija čim večih oblik. Prične naj se v družini, vrtcu, nadaljuje v okviru osnovnošolskega in srednješolskega izobraževanja, itd.

Pomembno vlogo v procesu izobraževanja in ozaveščanja o pomenu in možnostih participacije na lokalni ravni lahko odigrajo mladinski sveti lokalnih skupnosti v kombinaciji z lokalnimi oblastmi.

4.6 Sodelovanje z akterji na mladinskem področju na nacionalni ravni

Cilj sodelovanja z akterji na mladinskem področju na nacionalni ravni – preko lokalnega okvira je pridobitev informacij - informiranje mladih (organiziranih in neorganiziranih) ter lokalnih skupnosti o smernicah v mladinski politiki na državni ravni.

Nekatere možne oblike sodelovanja:

- koordinacije mladinskih svetov lokalnih skupnosti v organizaciji Mladinskega sveta Slovenije;
- udeležba na posvetih z Uradom RS za mladino (običajno z mladinskimi sveti lokalnih skupnosti);
- delitev izkušenj, posvetovanja, sodelovanje z akterji, npr. mladinskimi sveti lokalnih skupnosti iz drugih lokalnih skupnosti;
- sodelovanje v nacionalnih pobudah, itd.

4.7 Ozaveščanje, spodbujanje enakih možnosti za mlade

Za aktivno participacijo čim širšega spektra lokalne populacije mladih je nujno zagotavljanje enakih možnosti v okviru vključevanja mladih.

Izvajanje tovrstnega ozaveščanja je potrebno na več ravneh: v okviru vključevanja v organizirane oblike združevanja mladih, pri oblikovanju lokalnih politik, ozaveščanje celotne lokalne javnosti,...

Zlasti naloga mladinskih svetov lokalnih skupnosti.

Poteka lahko v različnih oblikah, s pomočjo različnih sredstev informiranja: v obliki pobud, opozoril, nasvetov ciljnim skupinam mladih, z uporabo sredstev javnega obveščanja, spletnih orodij, na terenu, itd.

4.8 Razširitev uporabe spletnih orodij participacije

Z uvedbo ter razširitvijo uporabe spletnih orodij informiranja, komunikacije ter odločanja na lokalni ravni, je mogoče informiranje, komunikacijo ter odločanje v večji meri približati mladim kot aktivnim uporabnikom svetovnega spleta. Posledično se na privlačen in hitro uporabljiv oziroma dostopen način mladim omogoči aktivna participacija pri oblikovanju in odločanju o lokalnih politikah.

Spletna orodja se, kot že predstavljeno, lahko uporabijo na več ravneh oziroma v več različnih oblikah:

informiranje⁹¹: elektronski dostop, spletna oglasna deska

komunikacija: e-posvetovanje, e-anquete, e-peticije, e-forumi, spletne klepetalnice, itd.

⁹¹Vir: <http://www.e-participacija.si/si>

odločanje: e-glasovanje, e-volitve,...

Spletna orodja mladim omogočajo hitrejši, enostavnejši, kakovostnejši vpogled v oblikovanje lokalnih politik.

Pri uvedbi in uporabi spletnih orodij je posebno pozornost potrebno nameniti možnostim dostopa vseh skupin mladih do svetovnega spleta oziroma spletnih orodij. Problem glede slednjega se pojavlja zlasti pri »izključenih« skupinah mladih (socialno ogroženi, nižja stopnja izobrazbe, geografske okoliščine,...), kjer je potrebno izvesti ustrezne ukrepe – od informiranja, izobraževanja pa vse do zagotovitve dostopa do ustrezne infrastrukture oziroma svetovnega spleta, ki omogočijo participacijo čim širšemu krogu mladih.

5 UPORABA SPLETNIH ORODIJ PARTICIPACIJE NA LOKALNI RAVNI V SLOVENIJI

Na nacionalni ravni velja kot zgled dobre prakse uporabe spletnih orodij za participacijo državljanov pri oblikovanju vladnih politik omeniti **spletno orodje predlagam.vladi.si**, ki ga je objavil in z njim upravlja Urad vlade RS za komuniciranje. Predmetno orodje omogoča krepitev dialoga med civilno družbo in državo ter vključitev državljanskih pobud v procese oblikovanja vladnih politik. Orodje je dostopno na <http://www.predlagam.vladi.si>.

Navedeno spletno orodje omogoča medsebojno izmenjavo stališč, pogledov in mnenj o javnih temah, ki jih določijo uporabniki sami. Uporabniki orodja lahko opredelijo in predstavijo določeno vsebinsko zadevo v pristojnosti vlade, ki po njihovem mnenju ni ustrezno pravno-sistemska urejena.

V predlogu uporabniki predstavijo vsebino zadeve ter oblikujejo predlog za njeno ureditev. Objavljeni predlog lahko drugi uporabniki komentirajo ali ponudijo popravke predloga. Predloge, ki zberejo večinsko podporo sodelujočih, Urad vlade za komuniciranje posreduje pristojnemu vladnemu organu, ki je s sklepom vlade zavezan predlog proučiti in pripraviti odgovor, ki mora biti objavljen najkasneje v 30 dneh po posredovanju predloga pristojnemu organu. V navedenem postopku obravnave predlogov predstavnikov civilne družbe je pomembno, da se predlog s komentarji in dopolnitvami posreduje tudi pristojnemu organu, ki se lahko vključi v razpravo.⁹²

Navedeni primer dobre prakse velja v čim večji meri razširiti tudi na lokalno raven, kjer je za kakovostno, odzivno, transparentno in konstruktivno informiranje in posvetovanje oziroma aktivno participacijo ključna vzpostavitev **spletnih forumov**, kamor predstavniki lokalne civilne družbe podajajo svoje predloge, mnenja in stališča glede oblikovanja lokalnih politik. Predloge nato obravnavajo oblikovalci občinske oz. lokalne politike, nenazadnje tudi občinski svet, ki obrazloženo stališče v zvezi s predlogom oziroma predvidene ukrepe objavi na predmetnem forumu.

⁹² <http://www.vlada.si/index.php?id=511>

Nekatere oblike in obseg uporabe spletnih orodij za participacijo lokalnega prebivalstva oz. občanov v procesu oblikovanja lokalnih politik oz. odločanja v posameznih slovenskih občinah so razvidne na spletni strani E-participacija v občinah.⁹³

Posamezni primeri aktivnih spletnih orodij na lokalni ravni:

- [Spletni forum občine Vojnik](#), ki vabi k sodelovanju v razpravah o zakonodaji, postopkih, krajevnih skupnostih in ostalih aktualnih temah v občini Vojnik;
- [Barje.net - občine Brezovica, Borovnica, Ig, Log-Dragomer, Vrhnika, Škofljica in MOL Ljubljana](#), ki vabi k sodelovanju v pogovorih o okoljevarstvu, prometu, podjetništvu, itd. na področju Ljubljanskega Barja;
- [Pogovori o Novem mestu - e-forum](#), ki omogoča sodelovanje v pogovorih o javnih zadevah mestne občine Novo mesto;
- Občina Lendava – servis za občane: Pomoč občanu <http://www.obcan.si/lendava/>, namenjeno občanom občine Lendava, da s svojimi vprašanji, idejami in predlogi pomagajo pri soustvarjanju prijetnejšega življenja v občini. Župan se na predmetni spletni strani zavezuje k prizadevanjem podaje odgovora na na vprašanja, pobude in ideje v roku 48 ur.
- [Mestna občina Nova Gorica - e-forum](#) za razpravljanje o javnih zadevah mestne občine Nova Gorica;
- [Mesta občina Celje – Servis48](#)

Pregled spletnih strani slovenskih občin ter v okviru njih objavljenih spletnih orodij za participacijo občanov v občini oz. na lokalni ravni kaže, da gre **na lokalni ravni v pretežni meri za uporabo enostavnih e-orodij: v največji meri e-dostopa, prisotni so še e-forumi, e-ankete in e-posvetovanje.**

Na spletni strani e-demokracija.si: <http://www.e-demokracija.si/2007/01/02/e-demokracija-v-slovenskih-obcinah/> so dostopni tudi rezultati analize spletnih strani občin, ki je sicer potekala v decembru 2006, vendar so kljub časovni oddaljenosti izvedene analize, ob upoštevanju aktualnega stanja na predmetnem področju, za primerjavo zanimivi podatki, da je v času analize od 210 obstoječih občin v Sloveniji spletne strani imelo 179 občin. Pri tem so vse analizirane spletne strani imele e-dostop, nekaj e-anketo in precej manj e-forum.

⁹³ http://www.e-participacija.si/index.php?option=com_bookmarks&Itemid=61&mode=0&catid=49&navstart=0&search=*&lang=si

6 OVIRE ZA PARTICIPACIJO MLADIH

6.1 Identifikacija ovir za participacijo

Če želimo doseči učinkovito aktivno participacijo mladih, je predhodno nujno odgovoriti na vprašanje, kaj nas na poti do tega cilja ovira. Odgovori so lahko v različnih lokalnih okoljih, pa celo znotraj njih, različni.

V vsaki lokalni skupnosti je potrebno poiskati dejavnike oziroma okoliščine, ki preprečujejo ali pa zavirajo celovito in učinkovito vključevanje mladih pri oblikovanju in sprejemanju politik oziroma odločitev o javnih zadevah na lokalni ravni.

Iskanje in odpravljanje tovrstnih okoliščin oziroma ovir mora postati prednostna naloga mladih – zlasti organizacij le teh, lokalnih oblasti in celotne družbe lokalne skupnosti.

Najpogosteje se kot ovire participacije mladih pojavljajo:

- **Nezadostna izobrazba in izobraževanje**

Problem je, da izobraževalni sistemi pogosto ne pripravijo mladih ljudi za ustrezno sodelovanje in odločanje. Ne razvijajo nujnih analitičnih znanj za kritično razmišljanje ali reševanje problemov preko participativnega, aktivnega učenja.

- **Šibka infrastruktura**

Problem participacije mladih pogosto predstavlja pomanjkanje neposrednega dostopa k vzpostavljenim sistemom in strukturam v okviru organov oblasti oz. odločanja.

Dostop delno ovira tudi pomanjkanje sposobnosti - veščin zagovarjanja svojih pravic s strani mladih.

- **Neenakopravnost in izključenost**

Neenakopravnost ter družbena izključenost posameznih skupin mladih predstavlja za participacijo precejšen izziv, celo za mladinske organizacije. Za vključitev oz. pritegnitev izključenih skupin mladih je nujna uporaba ustreznih oblik oziroma struktur vključevanja.

- **Stroški**

Napačno je izhodišče, da vključevanje mladih v odločanje na vseh ravneh ter uvedba novih, tehnološko naprednejših sredstev participacije (npr. spletnih orodij) predstavlja nesorazmerne oziroma prevelike stroške. Pri uvedbi in uporabi različnih, čim večih oblik in struktur participacije je nujno potrebno upoštevati pozitivne finančne učinke vključevanja mladih v prihodnosti, saj so politike in rešitve, ki pozitivno vplivajo na življenje mladih bolj sprejemljive in praktično uporabljive.

6.2 Premagovanje ovir participacije mladih

Precej ovir participacije mladih je mogoče preseči že s spremembo percepcije in vrednot družbe, njenih članov ter ključnih nosilcev interesov odločanja ter mladih, o pomenu in vplivu participacije na celotno družbo.

Sicer pa je potrebno za vsako oviro posebej poiskati ustrezen način in sredstva za odpravo le te – najboljše predstavniki oblasti v sodelovanju – dialogu z mladimi.

Nujno je zavedanje, da participacija mladih predstavlja odgovornost širokega spektra akterjev. Vsak akter v tem procesu predstavlja potencialni prostor za participacijo – tako institucija kot družbena skupina.

7 PARTICIPACIJA – SREDSTVO IN CILJ

Participacijo običajno gledamo in obravnavamo kot **sredstvo** za doseganje oziroma kot merilo demokratične, vključujoče družbe oz. v njej sprejetih demokratičnih in legitimnih odločitev.

Da bi dosegli ta končni cilj, si je predhodno potrebno zastaviti aktivno, celovito participacijo, ki vključuje čim širši spekter oziroma populacijo mladih kot **cilj**.

V procesu doseganja celovite participacije kot cilja je potrebno upoštevati različne vloge oz. naloge mladih⁹⁴:

- mladi kot **ciljna skupina** => participacija v obliki dela z mladimi kot **uporabniki**

V tem primeru so mladi ustrezno obveščeni, z njihovo problematiko pa se oblasti seznanjajo preko dokumentacije.

- mladi kot **sodelavci** => participacija mladih kot **partnerjev**

Ta oblika participacije pomeni skupno ukrepanje mladih in oblasti, mladi imajo polno svetovalno vlogo ter so informirani. Gre za vzajemno sodelovanje ter odgovornost. Običajno mladi potrebujejo izkušnje na tej ravni, da lahko postanejo voditelji ter iniciatorji razvoja, česar pa vsi niti ne želijo niti ne morejo doseči.

- mladi kot **pobudniki** => participacija mladih v vlogi **voditeljev**.

Ta oblika participacije mladim omogoča, da začnejo in usmerjajo ukrepanje. Gre tudi za odpiranje prostora oziroma prehajanje mladih v predstavnike strukture oblasti oziroma organe odločanja.

Razvoj uspešne participacije mladih je pogosto kombinacija vseh treh vlog.

Osnovni cilj mora predstavljati razvoj mladih kot partnerjev in voditeljev, vendar je za to potrebna tudi njihova sposobnost tovrstnega delovanja.

⁹⁴ DFID/Maguire, S. (2007) 'Youth Mapping Study – DFID's Approach to Young People, *Youth Participation in Development: A Guide for Development Agencies and Policy Makers, Students Partnership Worldwide - SPW/DFID-CSO Youth Working Group 2010*

8 SKLEP

Lokalne skupnosti morajo aktivno vključevanje oziroma sodelovanje mladih v postopkih oblikovanja, sprejemanja in izvajanja lokalnih politik dojemati in vrednotiti kot nekaj dragocenega, nujno potrebnega za demokratično družbo, za legitimnost ter učinkovitost sprejetih odločitev.

Učinkovita in reprezentativna je lahko zgolj politika, ki vključuje vse družbene skupine – vključno z mladimi, ki jim morajo predstavniki oblasti nuditi možnost participacije v **vlogi svetovalcev, kolegov in nosilcev mladinskih interesov**.

Pri participaciji mladih je ključno, da gre za aktivno, informirano in prostovoljno vključitev mladih v sprejemanje odločitev in v življenje njihovih skupnosti (lokalno in globalno). Mladi lahko v participaciji sodelujejo kot **uporabniki, partnerji in voditelji**, participacija pomeni **delo z in s strani mladih, ne le delovanje za njih**. Tega se morajo zavedati tudi mladi in prevzeti aktivno in ključno vlogo pri razvoju družbe – na lokalni, regionalni, nacionalni in mednarodni ravni.

Tako mladi kot nosilci lokalnih oblasti se morajo zavedati in prizadevati za celovito aktivno participacijo, ki v praksi obsega:

- **Informiranje** mladih – tudi kot predpogoj za nadaljnje oblike participacije – bodisi posvetovanje bodisi odločanje;
- **Posvetovanje** z mladimi;
- **Odločanje** z in s strani mladih.

Učinkovita participacija je celovita participacija – tista, ki vključuje celoten – čim širši spekter različnih kategorij mladih – upošteva spol, starost, življenjsko okolje ter druge (socialne in ekonomske) okoliščine. Za učinkovito participacijo mladih je torej ključna identifikacija skupin, ki v participacijo niso vključene, razlogov za to ter odprava le teh. Prvenstveno navedeno predstavlja nalogo in izziv za organizacije v mladinskem sektorju na lokalni ravni: mladinske svete lokalnih skupnosti, mladinske organizacije in organizacije za mlade. Odgovornost za odstranitev over celovite participacije pa je tudi na strani oblikovalcev odločitev – organov odločanja ter družbe kot celote – zlasti z vidika veljavnega sistema vrednot.

Mladi morajo biti v proces sprejemanja politik vključeni **na vseh ravneh – v procesu oblikovanja, odločanja, kot tudi izvajanja (implementacije) politik**, in ne nazadnje tudi v okviru vrednotenja učinkov le teh.

Lokalne in regionalne oblasti so državljanom najbližje, zato je njihova vloga pri spodbujanju aktivne udeležbe oz. participacije še toliko pomembnejša.

Dejavna participacija mladih na lokalni ravni mladim omogoča izražanje potreb in interesov mladih ter soustvarjanje politik, ki vplivajo tudi na njihovo življenje, lokalnim oblastem pa omogoča sprejem politik, s katerimi se mladi strinjajo, so potrebne in se posledično lažje in učinkovito izvajajo.

Odgovornost je na obeh straneh – tako na strani mladih kot na strani predstavnikov oblasti in družbe v celoti. Prizadevanja na strani mladih v smeri izboljšanja participacije slej ko prej povzročijo premik na drugi strani – pri oblikovalcih politik, organih odločanja na lokalni ravni, na nacionalni ravni ter v družbi kot celoti.

9 ZAKONODAJA, VIRI IN LITERATURA

- Bela knjiga Evropske komisije: Nova spodbuda za evropsko mladino, COM (2001) 681 final.
- Sporočilo Komisije o prenovljeni socialni agendi; COM (2008) 412
- Revidirana evropska listina o vključevanju mladih v lokalno in regionalno življenje, Kongres lokalnih in regionalnih skupnosti Evrope, 2003
- SOC/349 Strategija EU za mlade;
mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o sporočilu Komisije Svetu, Evropskemu parlamentu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij
Strategija EU za mlade – vlaganje v mlade in krepitev njihove vloge in položaja –
Prenovljena odprta metoda koordinacije za obravnavo izzivov in priložnosti za mlade; COM(2009) 200 konč.
http://eescopinions.eesc.europa.eu/viewdoc.aspx?doc=//esppub1/esp_public/ces/soc/soc349/sl/ces1474-2009_ac_sl.doc
- mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o sporočilu Komisije Svetu o evropskih politikah, ki zadevajo mlade - obravnavanje skrbi mladih v Evropi - izvajanje Evropskega pakta za mlade in spodbujanje dejavnega državljanstva KOM(2005) 206 končno
http://eescopinions.eesc.europa.eu/viewdoc.aspx?doc=//esppub1/esp_public/ces/soc/soc208/sl/ces1248-2005_ac_sl.doc
- COUNCIL RESOLUTION (of 27 November 2009) on a renewed framework for European cooperation in the youth field (2010-2018); http://ec.europa.eu/youth/pdf/doc1648_en.pdf
Resolucija Sveta o prenovljenem okviru za evropsko sodelovanje na področju mladine (2010-2018)
- Priporočilo Odbora ministrov državam članicam o udeležbi državljanov v lokalnem javnem življenju, Priporočilo (2001)19.
- Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomskemu - socialnemu odboru in Odboru regij: Spodbujanje polne udeležbe mladih v izobraževanju, zaposlovanju in družbi (2007)
- SPOROČILO KOMISIJE SVETU, EVROPSKEMU PARLAMENTU, EVROPSKEMU EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ
Strategija EU za mlade – vlaganje v mlade in krepitev njihove vloge in položaja
Prenovljena odprta metoda koordinacije za obravnavo izzivov in priložnosti za mlade
Sporočilo Komisije Svetu o novi EU strategiji za mlade
- Resolucija Sveta in predstavnikov vlad držav članic, ki so se sestali v okviru Sveta, o uresničevanju skupnih cilje na področju participacije in informiranja mladih s ciljem spodbujanja njihovega dejavnega evropskega državljanstva (2006)

- Resolucija Sveta in predstavnikov vlad držav članic, ki so se sestali v okviru Sveta, o obravnavi zadev, ki se nanašajo na mlade - izvajanje Evropskega pakta za mlade in spodbujanje dejavnega državljanstva (2005)
- COMMISSION OF THE EUROPEAN COMMUNITIES
Brussels, 27 April 2009 SEC(2009) 549 final
COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT accompanying document to the COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE COUNCIL, THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE AND THE COMMITTEE OF THE REGIONS
Youth - Investing and Empowering
EU YOUTH REPORT
- Resolution of the Council and of the representatives of the governments of the member states, meeting within the Council, on the active inclusion of young people: combating unemployment and poverty; 3013th EDUCATION, YOUTH AND CULTURE Council meeting Brussels, 11 May 2010
- Council of Europe, Education for Democratic Citizenship and Human Rights
http://www.coe.int/t/dg4/education/edc/2_EDC_HRE_in_member_states/Country_profiles/
- Flash Eurobarometer 294 - The Gallup Organization, European Union Citizenship, Summary, public. October 2010
- DFID/Maguire, S. (2007) 'Youth Mapping Study – DFID's Approach to Young People
- CIVICWEB projekt: Mladi, internet in državljanska participacija («Citizens and governance programme») <http://www.civicweb.eu/>
- Youth Participation in Development; A Guide for Development Agencies and Policy Makers, Students Partnership Worldwide - SPW/ DFID-CSO Youth Working Group 2010
<http://www.ygproject.org/guide>
- program EU »Mladi v akciji«; spletna stran: <http://www.mva.si/mladi-v-akciji/>
- Bela knjiga: Vključevanje mladih v oblikovanje lokalnih politik, Laura Praprotnik, Primož Šporar; Pravno informacijski center nevladnih organizacij, Ministrstvo za šolstvo in šport, 2010.
- Slovar slovenskega knjižnega jezika, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša, ZRC SZU; <http://bos.zrc-sazu.si/sskj.html>
- Mladi in občina, sodelovanje generacij, Tadej beočanin, Helena Harej, Vesna Koren, Andrej Lozar, Ana Tomšič; Mladinski svet Ljubljane in Mladinski svet Ajdovščina, 2010.
- Kazalniki dobrega delovanja mladinskih svetov lokalnih skupnosti, mladinski svet Ajdovščina
- Glasilo sveta mestne občine Velenje, številka 34-2, 18. maj 2010
- Delakorda, Simon / Delakorda, Matej / Lukšič A. Andrej (2006) Sodobna E-uprava: od zadovoljivega uporabnika do vključenega državljanja. Mednarodna znanstvena konferenca "Elektronske storitve v javnem in zasebnem sektorju – priložnosti in ovire". Visoka šola za upravljanje in poslovanje, Novo mesto, 12. oktober 2006.

- Lukšič, Andrej / Delakorda, Simon (2006): Kako demokratizirati e-demokracijo na državnem portalu e-uprave?. V partnerstvu z informatiko do poslovne odličnosti / DSI - Dnevi slovenske informatike 2006, Portorož, Slovenija, 19.-21. april. Ljubljana: Slovensko društvo informatika, str. 125.
- Odpiranje komunikacijskega in odločevalskega procesa s pomočjo informacijsko-komunikacijskih tehnologij na primeru javnih zadev v občinah
- Strategija e-uprave Republike Slovenije za obdobje od leta 2006 do leta 2010 (SEP-2010)
- Strategija Urada RS za mladino na področju mladinske politike do leta 2010
- Ustava RS ((Uradni list RS, št. 33/1991, 42/1997, 66/2000, 24/2003, 69/2004, 69/2004, 69/2004, 68/2006)
- Zakon o lokalni samoupravi (Uradni list RS, št. 94/07 - uradno prečiščeno besedilo, 27/08 - Odl. US, 76/08, 79/09, 51/10 in 84/10 - Odl. US)
- Zakon o lokalnih volitvah (Uradni list RS, št. 72/1993, 7/1994, 33/1994, 61/1995 - Skl. US, 70/1995, 51/2002, 11/2003 - Skl. US, 73/2003 - Odl. US, 54/2004 - ZDoh-1, 72/2005, 72/2005 - ZLS-M, 121/2005, 70/2006 - Odl. US, 46/2007 - Odl. US, 54/2007 - Odl. US, 60/2007, 45/2008)
- Zakon o skupnosti študentov (Uradni list RS, št. 38/1994)
- Zakon o mladinskih svetih (Uradni list RS, št. 70/2000, 42/2010)
- predlog Zakona o javnem interesu v mladinskem sektorju (EVA 2010-3311-0002) z dne 29.01.2010
- Zakon o javnem interesu v mladinskem sektorju (Uradni list RS, št. 42/2010)
- Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o mladinskih svetih (EVA 2010-3311-0004), z dne 29.01.2010
- Pravilnik o registraciji in vodenju registra mladinskih svetov (Uradni list RS, št. 60-3185/2001, RS 85-1/2001 - popravek)
- Zakon o dostopu do informacij javnega značaja (ZDIJZ); Ur.l. RS, št. 24/2003, 61/2005, 96/2005-UPB1, 109/2005-ZDavP-1B, 113/2005-ZInfP, 28/2006, 51/2006-UPB2, 117/2006-ZDavP-2
- Zakon o volitvah v državni zbor (Uradni list RS, št. 44/1992, 13/1993, 60/1995, 14/1996 - Odl. US, 67/1997 - Odl. US, 66/2000 - UZ80, 70/2000 - ZPolS-A, 11/2003 - Skl. US, 11/2003 - Odl. US, 73/2003 - Odl. US, 78/2006, 54/2007 - Odl. US)
- Centralni katalog informacij javnega značaja : <http://www.ckijz.gov.si/>.
- Spletna stran Urada vlade za informiranje :<http://www.uvi.gov.si/slo/>.
- <http://www.uradzamladino.gov.si/>
- <http://www.predlagam.vladi.si>
- <http://www.mss.si>
- <http://www.mreza-mama.si/>
- <http://www.e-participacija.si/si>
- <http://www.e-demokracija.si/2007/01/02/e-demokracija-v-slovenskih-obcinah/>
- <http://e-uprava.gov.si/e-uprava/edemokracija.euprava>.

- <http://www.youthforum.org>
- <http://youth-partnership.coe.int/youth-partnership/ekcyp/index>
- <http://www.youthforum.org>
- <http://youth-partnership.coe.int/youth-partnership/ekcyp/index>
- Spletna stran e-volitev v Estoniji (februar 2007)
- Projekt CyberVote (e-volitve v EU)
- e-ankete na Državnem portalu RS (e-uprava)
- strukturirani vprašalnik občine Kamnik
- e-anketa na Evropskem mladinskem portalu
- e-peticije Škotskega parlamenta
e-peticije predsedniku vlade Združenega kraljestva
- sistem e-peticij za civilno družbene akterje v Sloveniji
- e-forum Pogovori o Novem mestu
- spletni dnevnik E-demokracija.si
- <http://www.novomesto.si/si/obcina/svet/teles/>
- <http://www.velenje.si/2176>
- <http://www.skis-zveza.si/zveza-skis/>
- <http://www.zts.org/index.php>
- <http://www.mladinski-ceh.si/>
- <http://www.zspm.si/>